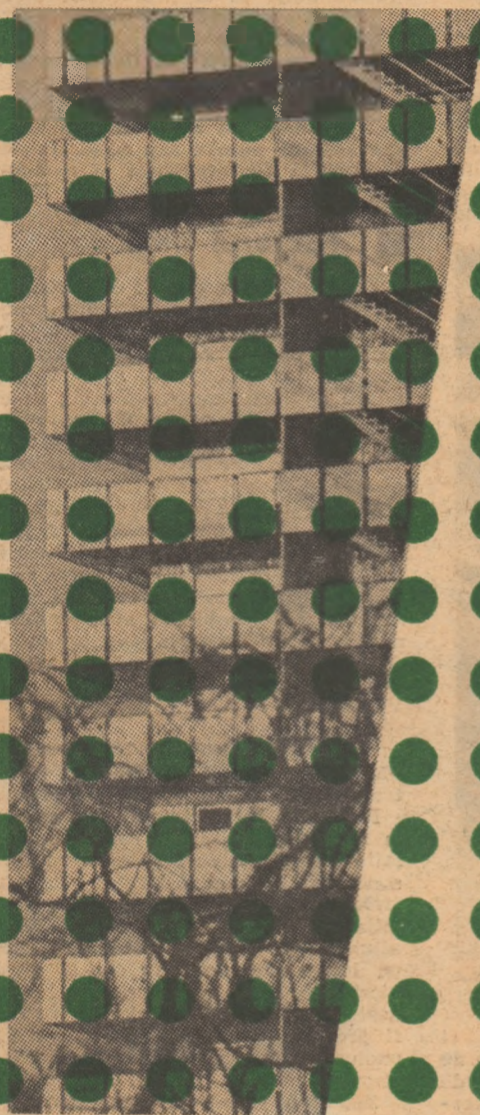

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

**Orașul
de mîine**

De cînd ne facem daruri? ● Ocazionale și nu numai

52

ANUL XXVI
(1345)
25 DECEMBRIE
1970

● Oricine poate deveni inventator ● 7 adevăruri
despre fumat ● Atomii rotunzi dau gustul dulce...
● Secretul Văii regilor ● Copilul n-are poftă de
mincare! ● Acum 40000 de ani, în Pleistocen.

Cum vor arăta orașele viitorului? Mulți arhitecți de pe tot globul încearcă acum să răspundă la această întrebare. Urbanistii caută și ei răspunsul lor, străduindu-se să discearnă contururile viitorului transformat de revoluția științifică și tehnică. Într-adevăr, ce consecințe vor avea marile

descoperiri ale secolului XX? Cum se va transforma structura forțelor de producție? Dar munca? Sau odihna? Ni se pare aproape inutil să subliniem că nici o previziune pe plan urbanistic nu este cu puțință fără previziuni sociale.

Documentar

ORAȘUL DE MÎINE

Fizicienții afirmă că secolul XXI va fi secolul energiei atomice, așa cum veacul nostru este al electricității și cum cel trecut a fost veacul aburului. Electronica cuantică va duce la o transformare radicală a tehnologiei industriale. Probabil că în cursul deceniilor viitoare vom asista la introducerea în practică cea mai uzuală a automatizării proceselor de producție. Progresul tehnic va face să scadă numărul celor care vor lucra în industrie și agricultură. Dimpotrivă, cadrele științifice și personalul ce va lucra în diversele servicii, în rețeaua sănătății publice și de învățământ vor spori numeric. Producția de cunoștințe va deveni modalitatea hotărâtoare a muncii.

Toate acestea vor avea urmări extrem de importante asupra urbanismului, întrucât vor trebui găsite soluții principiale pentru problema organizării odihnei, a centrelor culturale și educative, a comerțului, serviciilor, transportului public. Noi factori vor înfrui într-o măsură tot mai mare însăși structura funcțională a orașelor.

Unde se va construi

Deși recunosc că la planificarea și construcția orașelor trebuie să se țină seamă de exigențe de ordin social, economic, tehnic și estetic, deși admit însemnătatea factorului timp în dinamica dezvoltării organismului urban, partizanii așa-numitului urbanism dinamic proclamă totuși posibilitatea și, mai mult, inevitabilitatea unei creșteri nelimitate a orașelor. Dr. K. Doxiadis socotește chiar că hipertroficele aglomerări urbane de pe litoralul estic al S.U.A. și din regiunea Marilor Lacuri ar fi aproape prototipul pentru zonele de locuit ale viitorului.

Cu alte cuvinte, viciile urbanismului de astăzi sînt proclamate ca un exemplu, ca o mostră pentru viitor. Estimînd că în 2070 populația globului va avea douăzeci de miliarde de locuitori, K. Doxiadis își imaginează repartitia populației sub forma de fișii urbane neîntrerupte de-a lungul căilor de comunicații. Dar această concepție se bizuie numai pe previziuni fără nici o acoperire științifică, pe simple supoziții.

De altfel sînt destul de mulți arhitecți care preconizează o dezvoltare preferențială a marilor orașe. Ei argumentează că o activitate laborioasă diversificată și o dezvoltare fructuoasă a științei n-ar fi posibile în afara unor mari orașe. Dar argumentul nu este prea convingător. Multe centre științifice, din diverse țări, se instalează tocmai în locuri liniștite, în orașe relativ mici unde e mai ușor de creat pentru cercetători condiții propice de mun-

mari e imposibil de ocolit operații de urbanism vaste și complicate, care presupun, la rîndul lor, investiții la fel de mari.

Este evident că legăturile economice dintre orașe nu vor slăbi cu trecerea vremii; dimpotrivă, se poate afirma că tendința este către întărirea acestor legături. Plecînd de la această constatare, unii arhitecți cred că orașul viitorului va fi un conglomerat urban, alcătuit din mai multe aglomerații despărțite prin spații descoperite. Este o idee care nu stîrnește însă prea mult entuziasm. Într-adevăr, dacă s-ar admite că distanțele dintre diversele

parte a întreprinderilor industriale se va transforma în uzine automate fără zgomot, în uzine-laboratoare ce vor putea fi amplasate aproape de zonele de locuit. Utilizarea totală a reziduurilor nocive ale producției va face apropierea lor neprimejdioasă. Unitățile industriale divizate în numeroase compartimente neetajate vor fi înlocuite cu complexe productive pe mai multe nivele, inclusiv nivele subterane. Dar suprafața totală ocupată de industrie nu va fi totuși, se crede, mai mică decît acum, întrucît complexele de automate vor ocupa spații întinse, deși randamentul la hectar al întreprinderilor

tr-un sens, cit și în altul. Căci așa cum nu se poate spune că primul indicu al modernității unui oraș este înălțimea edificiilor sale, la fel ar fi greșit să se afirme că imobilele cu puține etaje ar fi preferabile oricînd și oriunde. „Orașul viitorului — își continuă argumentarea arh. Nikolai Baranov — trebuie să fie un oraș rațional organizat în care omul să se simtă la largul lui. Principiile după care urmează să ne conducem în alegerea unui număr sau altul de etaje trebuie să fie: rațiunea și comoditatea”.

Factorul timp

Automobilul a dus la lărgirea teritoriilor urbane și a apropiat zonele periferice depărtate din vremea transportului cu cai. Acum, însă, dezvoltarea marilor orașe duce și la o diminuare a vitezei automobilului; în cele mai mari orașe ea nu mai este decît de 25—50 la sută din posibilitățile vehiculelor. Probleme contradictorii alcătuiesc astfel un tot inextricabil.

Durata sporită a timpului liber va face să crească mult mobilitatea populației urbane. Viteza și comoditatea deplasării de la domiciliu — servicii și de la domiciliu — locul de odihnă va rămîne astfel o problemă stringentă. Planurile și dimensiunile orașelor, precum și formarea de constelații urbane vor depinde într-o mare măsură de rezolvarea ei.

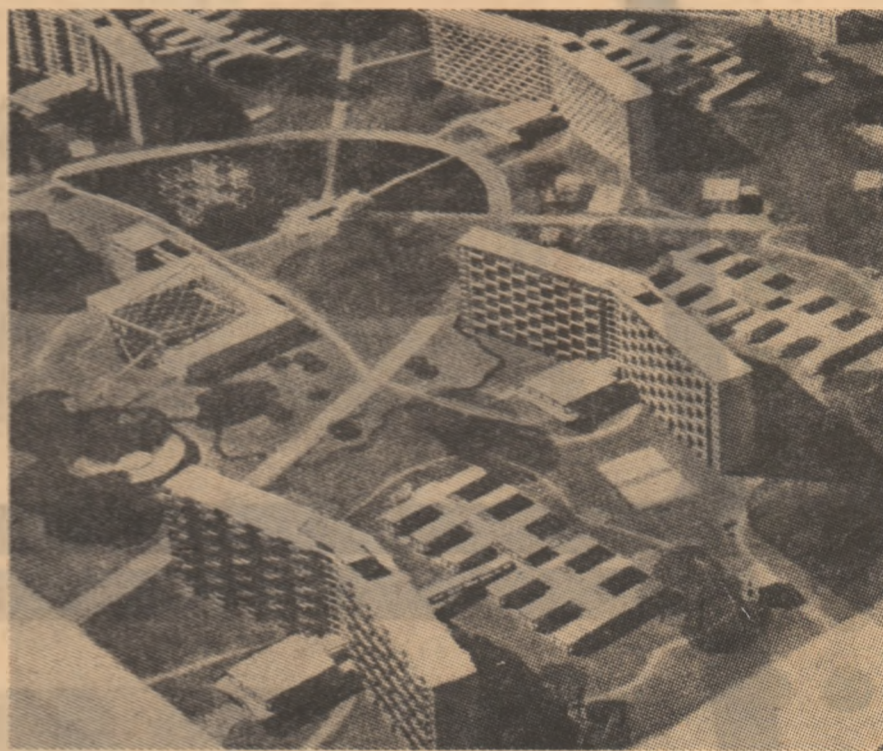
Cum vor arăta deci transporturile urbane la sfîrșitul secolului XX și începutul secolului XXI? Vor domina transportul public sau cel individual?

Pentru a utiliza avantajele pe care le are automobilul în raport cu celelalte modalități de transport va trebui construită o imensă rețea de autostrăzi urbane și interurbane cu circulație rapidă și debit mare. Marele aflux de mijloace de locomotie rapidă va impune crearea de cai de comunicație cu mai multe nivele. Nivelele destinate transportului pe roți vor fi probabil subterane, dar nu trebuie exclusă desigur nici eventualitatea unor nivele de transport la înălțime. Zgomotul și alte inconveniente ale aparatelor de zbor moderne par să excludă, deocamdată, utilizarea lor ca mijloc de transport urban. Dar posibilitatea de a folosi elicoptere mari pentru a transporta importante fluxuri de pasageri spre locurile de odihnă a și fost luată în considerare.

În general însă, oricît ar părea de curios, specialiștii ne asigură că omul secolului XXI se va deplasa cu piciorul prin orașe mai mult decît o facem noi astăzi, ceea ce va înfrui în bine sănătatea sa. Zonele de circulație ale mijloacelor de transport urban vor fi izolate de pietoni. Conflictul între circulație și pieton va fi rezolvat în favoarea acestuia. Mulți urbanisti sovietici socotesc că străzile principale și piețele, teritoriile marilor masive locuite și locurile de odihnă vor trebui să fie chiar declarate „rezervate pentru pietoni” și interzise oricărei circulații la suprafață.

documenta.

documentar docum.
mentar documentar de
documentar document.
mentar documentar docu
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

părți componente ale unui asemenea „oraș” ar trebui să fie mari, orașul însuși ar fi imens. Cît timp ar trebui să piardă atunci locuitorii săi cu deplasările! Pe de altă parte, dacă distanțele respective ar fi scurte (5—10 kilometri), spațiile nelocuite s-ar acoperi repede cu clădiri și grupul de aglomerări separate s-ar contopi într-un enorm și unic masiv urban. În secolele XVIII și XIX orașele satelit erau construite la 25—30 de kilometri de orașul principal. Această depărtare era limitată de posibilitățile reduse ale transportului hipo. Ținînd seama de ritmul actual de creștere a orașelor, construcția de orașe-satelit la depărtări mai mici de 40 de kilometri riscă să ducă la fuziunea lor rapidă cu ora-

va crește considerabil.

Fondul locativ se va reinnoi și el totalmente în cursul viitoarei sute de ani. Vor apărea noi tipuri de case de locuit, iar apartamentele se vor deosebi de cele pe care le cunoaștem acum. Este foarte probabil, ni se spune, că rolul apartamentului ca loc de odihnă, de muncă creatoare, de autoeducație și de educație a copiilor va spori. Construcția de case de locuit va cunoaște o anvergură pe care nici n-o putem bănui încă, suprafețele cartierelor rezidențiale ale orașelor vor spori de trei-patru ori, dacă nu și mai mult.

Ce se va întimpla cu zgirie-norii?

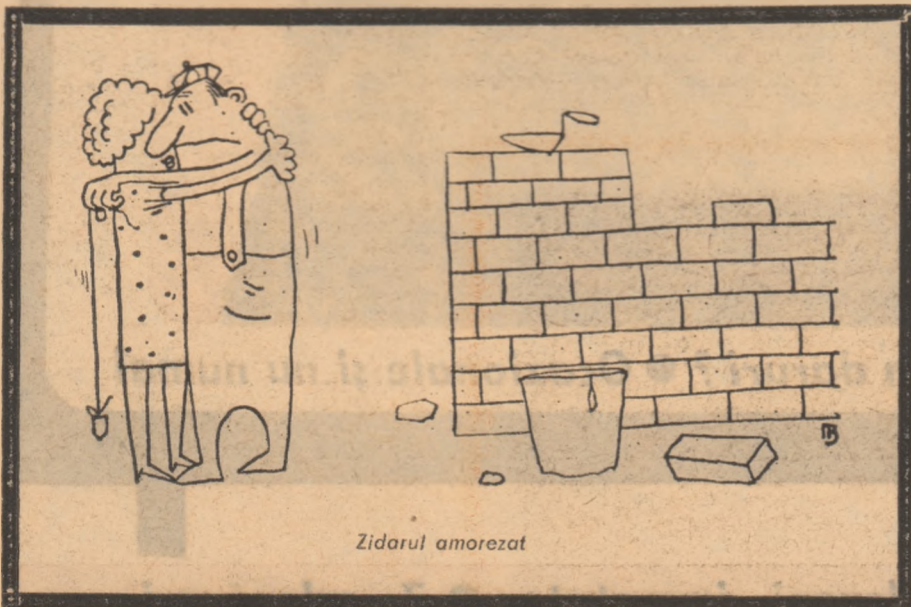
O seamă de arhitecți afirmă categoric că va fi nevoie și în viitor de zgirie-nori. Ei consideră că va fi foarte rațional să se construiască imobile de 50—100 de etaje, ca mijloc de limitare a teritoriilor urbane. Și afirmă chiar că apartamentele „de deasupra norilor” vor fi foarte apreciate de populație.

„In ce mă privește — scrie însă cunoscutul arhitect sovietic Nikolai Baranov — eu nu împărtășesc acest punct de vedere.

Să admitem că sub raport tehnic și economic construcția de turnuri cu o sută de etaje nu ridică probleme. Dar cum se poate motiva construcția unui mare număr de orașe-zgirie-nori cînd teritoriile urbane de la noi nu însumează decît trei la sută din teritoriile cele mai propice pentru urbanizare?

Mai mult, dacă raționamentul ar fi just, în Anglia unde un procent de 20 la sută din teritoriu e acoperit de clădiri (sau în țări ca Belgia ori Olanda) n-ar trebui să se construiască decît zgirie-nori. Dar vedem că predominantă rămîn și mai departe în Anglia construcțiile cu un etaj, iar în Belgia și Olanda cele cu trei-patru etaje. Și lucrul nu e de mirare, întrucît psihologic omul se simte mai bine cînd e mai aproape de pămînt, de verdeață. De altfel și din punct de vedere tehnic casele cu cîteva etaje sînt mai economice.”

Concluzia? Probabil că cel mai bine e să evităm orice exagerare, atît în-

Zidarul amorezat

că. Căci un oraș nu este bun de locuit decît dacă planul, repartizarea edificiilor și echipamentul său tehnic favorizează munca locuitorilor săi și recuperarea de către ei a energiei cheltuite. În orașele mici și mijlocii aceste condiții pot fi asigurate fără prea mari dificultăți. În timp ce în orașele foarte

șul-mamă. În U.R.S.S. se preconizează, de aceea, ca orașele-satelit să fie situate, de acum înainte, la cel puțin 80—100 de kilometri de orașul principal.

De altfel viitoarele orașe se vor deosebi, probabil, fundamental de cele pe care le cunoaștem astăzi. Cea mai mare

Calitatea
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.
Calitatea actualit.

O activitate rodnică

Recent, o delegație a Asociației române pentru legături de prietenie cu U.R.S.S. (A.R.L.U.S.) a vizitat Uniunea Sovietică la invitația Uniunii asociațiilor sovietice de prietenie și legături culturale cu străinătatea (UASP) și a Asociației de prietenie sovieto-române (APSR), bucurându-se peste tot de o primire cordială și prietenească.

Delegația română a avut prilejul să participe la cea de a treia Conferință a Asociației de prietenie sovieto-române, la care au participat numeroși reprezentanți ai filialelor și membrilor colectivi ai Asociației din diverse republici ale Uniunii Sovietice. Conferința a debătut pe larg și într-o atmosferă laborioasă activitatea desfășurată până în prezent, adoptând în același timp măsuri pentru activitatea pe următorii ani.

Conferința a ales noua conducere alcătuită din 147 membri, reprezentanți ai filialelor republicilor unionale și ai membrilor colectivi ai Asociației, muncitori, colhoznici, activiști de partid și de stat, intelectuali de prestigiu, oameni de cultură și artă. V.I. Konotop a fost reales președinte al Asociației.

Ne-a făcut o deosebită cinste și plăcere de a fi avut posibilitatea să transmitem conferinței Asociației de prietenie sovieto-române salutul călduros al A.R.L.U.S.-ului și de a oferi în dar lucrări editate în România cu prilejul centenarului Lenin.

Cu ocazia vizitei în Uniunea Sovietică delegația A.R.L.U.S. a purtat tratative cu conducerea Uniunii asociațiilor sovietice de prietenie și legături culturale cu străinătatea și Asociației de prietenie sovieto-române, încheierea tratativilor fiind semnat planul de colaborare pe anul 1971.

Planul este o expresie a experienței acumulate până în prezent în domeniul colaborării pe acest tărâm, o mărturie a evoluției ascendente a legăturilor noastre prietenești (de altfel, s-a constatat că planul pe 1970 a fost îndeplinit în mod integral), o manifestare a dorinței reciproce de a dezvolta — prin diverse forme și mijloace — activitatea ce face obiectul Asociațiilor de prietenie.

În ambele țări se vor organiza acțiuni variate — conferințe, simpozioane, seri de filme, expoziții etc. — având drept scop largă popularizare a realizărilor obținute de popoarele sovietice în opera de edificare a comunismului în U.R.S.S., respectiv popularizarea succeselor obținute de poporul român în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în R.S. România. În acest context se preconizează de pildă, organizarea de către A.R.L.U.S., U.A.S.P. și A.P.S.R., împreună cu alte organizații românești și sovietice a unui simpozion asupra problemelor actuale ale construcției socialismului, respectiv a comunismului în cele două țări.

Conform unei tradiții care s-a dovedit valoroasă și eficientă, cele două Asociații de prietenie vor marca, prin multiple manifestări, datele importante ale Uniunii Sovietice și R.S. România. În acest sens, în anul 1971, vor fi marcate nu numai evenimente de mare rezonanță, îndeobște cunoscute (23 August, proclamarea Republicii Populare Române, aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, Ziua nașterii lui Lenin, Ziua Armatei și a Flotei militare sovietice, Ziua Cosmonauticii), ci și alte momente semnificative, proprii anului ce vine: împlinirea unui an de la semnarea Tratatului de prie-

tenie, colaborare și asistență mutuală dintre R. S. România și U.R.S.S.; 150 de ani de la mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu; 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri; 100 de ani de la nașterea pictorului Teodor Pallady și a criticului literar Garabet Ibrăileanu; 90 de ani de la nașterea marelui compozitor G. Enescu; 150 de ani de la nașterea renumitului poet rus N. A. Nekrasov; 100 de ani de la nașterea poetei ucrainiene Lesa Ukrainka; 125 de ani de la nașterea cunoscutului pictor V. E. Makovski ș.a.

Planul de colaborare mai stipulează, de asemenea, și alte acțiuni inedite, care desigur vor avea răsunet în cele două țări, cum ar fi: organizarea unei „Săptămâni a folclorului românesc” în Uniunea Sovietică și a unei „Săptămâni a folclorului sovietic” în România; participarea la manifestările prilejuate de relațiile dintre orașele înfrățite din România și U.R.S.S. sau la alte manifestări ocazionate de îndeplinirea planului de colaborare culturală și științifică dintre cele două țări; organizarea de acțiuni pentru turiștii care vizitează Uniunea Sovietică, respectiv R. S. România, oferind acestora un contact multilateral cu valorile civilizației popoarelor noastre; ș.a.

O notă dominantă în activitatea celor două Asociații în anul ce vine va fi dată de popularizarea Hotărârilor celui de al XXIV-lea Congres al P.C.U.S. — eveniment politic de însemnătate majoră în viața popoarelor sovietice — și de multiplele acțiuni prilejuate de sărbătorirea semicentenarului creării P.C.R., de popularizarea realizărilor obținute de poporul român în îndeplinirea documentelor programatice ale istoricului Congres al X-lea al Partidului Comunist Român.

După cum se vede cele două Asociații au de îndeplinit, sub conducerea partidelor lor comuniste, un bogat program de lucru și nu încapă îndoială că prevederile acestui program vor căpăta viață.

Ne face o deosebită plăcere să consemnăm în încheiere atmosfera de lucru, de înțelegere deplină, de prietenie și de stimă care a caracterizat convorbirile noastre și să apreciem că transpunerea în practică a planului de colaborare pe anul 1971 va contribui în mod cert la consolidarea continuă și la stringerea relațiilor frățeste dintre poporul sovietic și poporul român.

Ion Moraru

Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă
Secretar al Consiliului General
A.R.L.U.S.

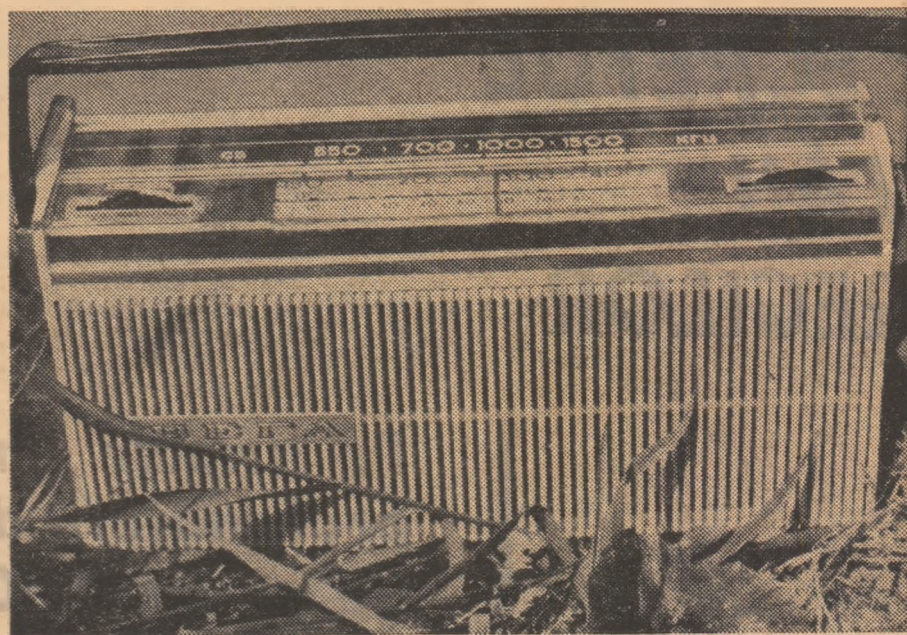
PROBLEME ȘI SOLUȚII

După trei ani de eforturi

Nu de mult a fost „potolită” cu ajutorul energiei nucleare o erupție de gaze neobișnuit de puternică survenită cu ocazia unor foraje de prospectare. Cum se întâmplă de obicei în asemenea ocazii, gazele s-au aprins. Din cauza presiunii cu care țigneau din pământ (300 atmosfere) au dat o flacără de 70 m înălțime. În 24 ore ardea o cantitate de gaze echivalentă cu cea necesară unui mare oraș industrial modern.

Autostop

Tranzistorul „Vega”, una din ultimele noutăți în acest domeniu

Foto: O. Kahanov (APN)

În această situație, specialiștii sovietici au hotărât să recurgă la o explozie atomică subterană. Încărcătura nucleară a fost instalată cu toate măsurile de precauție reclamate de un material atât de perfid și detonat automat. Citeva secunde după explozie, flăcările care n-au putut fi stăpinite aproape trei ani de zile au pîlpîit și s-au stins.

Experiența n-a contaminat suprafața pământului cu substanțe radioactive.

După cât se pare, două categorii de lucrări pot beneficia în cele mai bune condiții de pe urma energiei nucleare: pe de o parte așa-numitele explozii de excavare la construcția de canale, porți sau baraje cu umplutură de pământ ori piatră, deschiderea de trasee pentru șosele și căi ferate, crearea de cratere uriașe pentru depozitarea stérilului lingă mine; iar pe de altă parte exploziile „închise” folosite pentru exploatarea intensivă a zăcămintelor de țigă și gaze, construirea de depozite subterane destinate produselor petroliere sau evacuării anumitor deșeuri industriale. Conform cercetărilor teoretice și practice, cantitatea de substanțe radioactive și intensitatea undelor seismice născute cu ocazia exploziei atomice subterane controlate sînt surprinzător de mici și pot fi neutralizate cu ușurință. A fost, de asemenea, studiată economicitatea procedurii. Dacă s-ar folosi energia nucleară pentru crearea unui bazin de acumulare de 30 milioane metri cubi în zonele deșertice din U.R.S.S., cheltuielile necesitate de actualele metode de construcție s-ar reduce cu o treime.

LA ORDINEA ZILEI

Modernizarea învățămîntului

În stadiul actual de dezvoltare a tehnicii și mijloacelor de transmitere a informațiilor, modernizarea învățămîntului se impune ca o necesitate stringentă.

Printre cuceririle tehnice care pot servi acest scop se numără televizorul și calculatorul. În Japonia, de pildă, un canal al televiziunii a fost afectat integral învățămîntului. Pe acest canal sînt transmise programe pentru elevii din școlile de cultură generală și din școlile profesionale, pentru studenți și cadre didactice, începînd de la orele 6 dimineața și pînă seara tîrziu. Învățămîntul prin intermediul calculatorului este experimentat de mai mult timp. După 20 de ani, Universitatea din Illinois (S.U.A.) a ajuns la așa-numitul program „Platon” care poate asigura predarea multor discipline, de la limbi străine la algebră, și de la psihologie la anatomie. Un singur sistem „Platon” care ar dispune de un calculator mai puternic decît cel încercat, deservind astfel un număr foarte mare de posturi receptoare, ar fi în măsură să asigure 10 milioane de ore de contact cu elevii. Cheltuielile lui de funcționare ar fi de 3—4 ori mai reduse decît cele ale unei universități cu 24 000 de studenți.

Tot atât de actuale sînt și preocupările pentru conținutul învățămîntului.

Într-un interviu acordat în anul 1969, M. Prokofiev, ministrul Învățămîntului din U.R.S.S., arăta: „...informația care solicită din partea elevului un simplu efort de memorie, transformîndu-i creierul într-un fișier de date, trebuie redusă la minimum; din ce în ce mai mult se cere deducție logică în loc de recitare mecanică”.

Din sectoarele economice se aud numeroase glasuri care cer învățămîntului să pregătească mai multilateral viitoarele cadre superioare, pentru ca ele să se poată adapta cu mai multă suplețe la cerințele polivalente și mereu în schimbare ale activității practice.

În Anglia se va deschide anul viitor Universitatea Open, care își propune să asigure o pregătire interdisciplinară; studenții vor studia în primul semestru un grup de științe generale, de exemplu biologia, geologia, fizica și chimia, după care, în semestrul doi, se vor putea orienta spre biochimie sau geofizică, spre geochimie sau biofizică.

Remarcabilă este și importanța pe care o cîștigă istoria științelor. Astfel, în S.U.A. s-a trecut de la 5 catedre de istoria științei, în 1950, la 125. Iar la celebra universitate tehnică Massachusetts Institute of Technology predarea științelor economice și politice, ca și a istoriei și lingvisticii, cîștigă în amploare. Profesorii și oamenii de știință relevă mereu că realizările oamenilor de mîine depind de educația copiilor de astăzi. Ei subliniază că, spre deosebire de majoritatea animalelor care se nasc cu ceea ce s-ar putea numi un creier „programat”, adică cu un comportament stabilit de ereditate și instincte, programarea activității umane se face după naștere, prin educație. Aproape toate acțiunile voite ale omului depind de cele învățate în familie și la școală. Or, experiența cîștigată de omenire în cursul timpului, istoria fiecărei țări, lupta pentru progresul științei sînt domenii care contribuie la formarea personalității.

Numărul următor al revistei noastre va apare miercuri 30 decembrie.

SECRETUL VĂII REGILOR

Pe urmele unor profanatori de morminte de acum 2 000 de ani

Trenul se îndrepta spre sudul Egiptului. Prin fereastră se zărea, luminat de astrul nopții, Nilul care părea că se ia la întrecere cu monstrul de oțel. Până la Luxor, acest patriarh al vechii culturi egiptene, mai erau numai câteva ore de mers. Nu puteam dormi și priveam fascinat la „părintele tuturor urmașilor”, cum a numit Herodot marele fluviu. Nilul ar putea povesti, într-adevăr, multe: el a fost martor al înfloririi Memphisului și al ascensiunii lui Ramses al II-lea, pe malurile lui au trecut armatele lui Alexandru Macedon, în apele lui s-a oglindit frumoasa regină Nefertiti...

Dar la fel de impresionantă e și priveștea care se deschide în fața ochilor în Valea regilor. M-am urcat pe o colină de nisip și m-am oprit lângă un mormint pe jumătate năruit. Eram în cel mai mare oraș al morților din lume, cu intrări, morminte și palate secrete. Timp de veacuri s-a încercat a se elucida enigmele, dar multe dintre ele continuă și acum să rămână învăluite în mister.

Sub nisipurile fierbinți au fost înmormintiți „fiii Soarelui”, faraonii, dregătorii lor și mii de alte personalități de vază. Acolo au fost înălțate din marmură cavouri, impunătoare, palate subterane și temple. Căci Valea regilor nu era numai un cimitir, ci și un gigantic labirint care tănuia bogății fabuloase. Într-adevăr, o dată cu trupurile lor pieritoare, faraonii duceau în mormint muniți de argint, aur și pietre prețioase.

În Valea regilor am făcut cunoștință cu arheologul Naris, către care aveam o scrisoare de recomandare din partea Academiei de Științe din Cairo. Am rămas apoi împreună cu el câteva zile la Luxor, și din negura veacurilor mi s-au dezvăluit, una după alta, tainele unei lumi fabuloase.

Subiect pentru comisarul Malgret?

— Acum mă ocup de problema jefuirii mormintelor, deși ar fi mai degrabă un subiect pentru comisarul Malgret. Numai că eu studiez ce s-a întâmplat acum două mii de ani și — în virtutea mileniilor care s-au scurs de atunci — delictul trebuie preseris — mi-a spus surizind doctorul Naris, într-o seară, în timp ce ne aflam pe terasa unei vilșoare înconjurată de tufe de iasomie și palmieri zvelți. Nu departe se ghicea în întuneric Valea regilor.

Relatarea interlocutorului meu suna ca o poveste captivantă, aproape o legendă. Și, furat de povestirea lui, m-am transpus cu ochii minții în negura veacurilor și anume în vremea dinastiei XX a Regatului nou când prădarea mormintelor a atins apogeul.

Jaful se transformase într-o adevărată inderlicnică practică de țărani, meșteșugari, sclavi fugiți de la stăpînii lor. De aceea, foarte multe morminte deschise ulterior de arheologi au fost găsite cu urme de profanare și jaf. Mumiile erau rupe în bucăți și despuiate de podoabe, iar pereții camerelor mortuare, îndărătul cărora se aflau încăperi speciale pline cu obiecte prețioase, erau găuriți. În multe cavouri se pot vedea și acum deschizăturile practicate în zid, prin care s-au strecurat înăuntru hoții.

Ar fi însă, evident, inexact dacă s-ar afirma că toate mormintele din Valea regilor au fost prădate. Căci au ajuns până la noi și destule morminte în care s-au păstrat bogății fabuloase ca, de pildă, legendarul lăcaș de veci al lui Tutankhamon, descoperit în deceniul al treilea al secolului nostru.

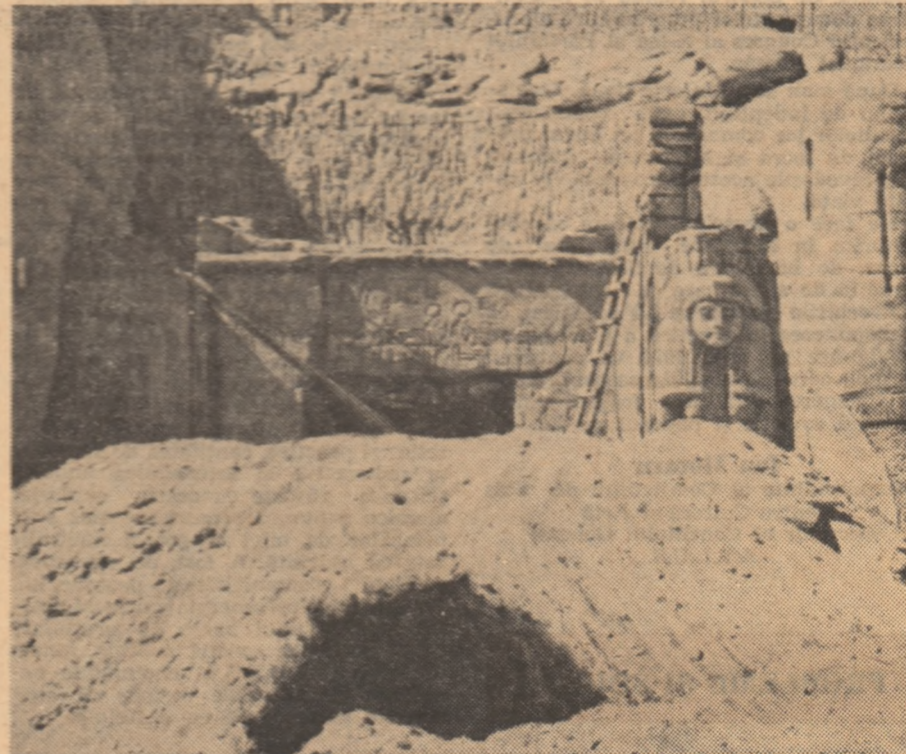
Evident, jefuitorilor nu le era ușor să ajungă la morminte și, mai cu seamă, să descopere locul unde erau păstrate mumiile și obiectele de preț. Va-

lea regilor era păzită de străji; exista chiar o gardă specială a Necropolei. Și apoi, deși piramidele erau construite de mii de oameni care le cunoșteau bine încăperile și deseori intrau în cirdășie cu jefuitorii, iar uneori prădau chiar ei înșiși, locul unde erau îngropate mumiile și bijuteriile era știut de un număr foarte mic de oameni.

— Miine dimineață o să facem o călătorie interesantă, mi-a spus doctorul

lor unde l-a întâlnit întâmplător pe Khehembom și l-a oferit serviciile lui.

Noi am străbătut drumul de la fluviu până la mormint în numai un sfert de oră, dar hoților le-au trebuit câteva ore. Ei au așteptat mai întâi ca umbrele inserării să învăluie Valea și ca straja mituită de ei să închidă în subteran leoparzii pe care-i avea ca ajutor și care, adămuind ceva suspect, ar fi dat alarma în toată regiunea.

Valea Nilului e presărată cu temple, palate și morminte ale faraonilor Egiptului antic.

Naris într-o zi, în timp ce-și curăța pipa. Vom reface itinerariul pe care l-au străbătut doi jefuitori de morminte. L-am reconstituit studiind niște papirusuri vechi care descriu prinderea și judecarea lor, ca și mormintul atacat. Nu-i lipsit de interes, nu-i așa, să te transpuși timp de câteva ore în pielea unor oameni de acum 2 000 de ani? Vom urma, dar, drumul meșterului o-lar Khehembom și al sclavului negru Ephotofer, fugit de la galere.

Când îngusta fisie portocalie a răsăritului s-a lăsat deasupra Nilului, eu mă și aflam la locul stabilit. Liniștea dimineții nu era tulburată decât de ciripitul păsărelor abia trezite din somn. Copacii care-și scaldau crengile în apă păreau decupați din carton. Pe lângă ei se plimbeau, plini de importanță, ibiși sfinți.

Doctorul Naris a venit însoțit de două ajutoare, care duceau niște bețe învelite la capete cu fișii de pinză înmuiată în smoală.

— Vom aprinde facelele când vom ajunge în preajma mormintului, mi-a spus doctorul. Să mergem în locul de unde hoții și-au început drumul. Uite, aici au coborât pe mal din barcă, au scos dintr-un sac confecționat, probabil, din piele de leopard, o cazma și alte unelte, le-au ascuns sub haine și au început să se furișeze spre mormint.

Meșteșugarul Khehembom era un hoț înrăit, care mai prădase și înainte. Dar Ephotofer hotărâse s-o facă din răz-bunare. Era unul din constructorii mormintului. Pentru ca sclavii și ceilalți constructori să nu poată descoperi secretul acesteia, fuseseră imbarcați pe galere, care urmau să fie scufundate împreună cu oamenii legați în lanțuri de la bordul lor. După o um reiese din papirusuri, negrul a izbutit însă să evadeze. Și după ce a stat ascuns timp de câțiva ani, s-a întors în Valea regi-

lor unde cei doi complici au pierdut mult timp cu degajarea de lut și pietriș a intrării în piramidă. După sfârșitul acestei operații, în fața lor s-a ivit prima ușă ferecată și sigilată. După încă câteva ore de muncă, în perete a apărut o deschizătură prin care ei au putut răzbate, în fine, în templul subteran. Dar abia după aceea a început lucrul cel mai greu pentru ei.

Am coborât, cu Naris, pe treptele acoperite de grohotiș în mormint. Am privit cu luare aminte locul unde fusese înainte prima ușă sigilată. O umbră pe zid arăta că așa a avut o grosime de circa un metru. Am intrat în culoarul subteran și, după ce am străbătut câțiva metri prin întuneric, ne-am oprit. De sus, dintr-un mic orificiu, cădea o pată de lumină.

— Un puț ventilator, m-a lămurit Naris. L-am deschis ca să intre aerul. Dacă răufăcătorii l-ar fi descoperit și ar fi coborât prin el, și-ar fi scurțat mult drumul. Nu știu exact dacă ei au trebuit să curețe intrarea subterană, dar când am descoperit-o noi, ea era astupată aproape în întregime cu pietriș și nisip. Aprindeți făclile! s-a adresat apoi doctorul însoțitorilor noștri.

Smoala a început să troznească și flăcările au prins să lumineze subterana. Zidurile erau mincate de vreme, deși mai păstrau încă urme de vechi picturi: războinici cu sulți, războinici călare pe leoparzi, războinici la bordul unor corăbii. Drept în fața noastră se afla cea de a doua ușă sigilată. Pe zid era o însemnare făcută de un arheolog: 1,5 m. Asta fusese grosimea celei de a doua uși pe care au trebuit s-o spargă profanatorii. Apoi am intrat într-o sală destul de spațioasă, așa numită prima cameră. Doctorul Naris a început să-mi dea explicații amănunțite.

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
ij reportaj reportaj reportaj

Dilema hoților

— Aici au avut de înfruntat jefuitorii cea mai mare dilemă, mi-a spus însoțitorul meu. Zidurile erau acoperite cu calcar, care ascundea contururile ușilor, în număr de trei. Pe care din ele s-o alegă ca să ajungă în încăperea unde se aflau sarcofagul și obiectele de preț? Sclavul negru uitase probabil în care dintre pereți fusese practicată ușa ce ducea spre șinta lor, căci, după ce am pătruns în sanctuar, am constatat că toate cele trei uși fuseseră sparte. Dar una dintre ele, cum am stabilit ulterior, a fost forțată de alți profanatori, însă asupra acestui lucru vom reveni mai târziu.

Aerul devenea din ce în ce mai irrespirabil, fumul emanat de făclii ne ardea ochii, dar ne-am continuat cu stoicism drumul. Următoarea încăpere era o sală în care se afla un sarcofag. Dar cei doi complici trebuiau să descopere locul unde se găsea camera mortuară, iar aceasta era ascunsă la câțiva metri adâncime sub podea. Au trebuit să muncească din greu până când în fața ochilor lor înfrigații de teamă și așteptare s-au ivit, în sfârșit, mult așteptatele comori. La lumina făcliei au putut vedea locul în care se aflau, grămadă, vase de aur, statuete de zeițe protectoare, coliere de pietre prețioase. Pe scurt, bogății care le-ar fi asigurat o viață de huzur lor și urmașilor lor.

Mumia care a fost extrasă din încăperea mortuară s-a păstrat excelent. Numai feșele de pe partea dreaptă au fost sfșișiate, probabil, cu un obiect ascuțit când jefuitorii au zmulș de pe mină o brățară de nestemate.

După ce ne-am înapoiat în prima încăpere, doctorul Naris mi-a spus:

— V-am făgăduit să vă dezvălui secretul celei de a treia uși. Să mergem...

Cum am trecut pragul ușii am fost opriți în loc de un trunchi prins de o prăjină și amintind de indicatoarele care se instalează pe stradă când se repară canalele de scurgere. În fața noastră se afla un puț, lunguieț și întunecos. Avea dimensiunile dalelor care câpțuseau podeaua. Dar în total erau șase. Unul dintre ele, foarte bine mascat, se afla chiar lângă ușă.

— E o capcană, mi-a spus însoțitorul, construită special pentru răufăcători. Jefuitorii care au venit aici după Khehembom și Ephotofer au căzut în ea. Placa, perfidă, s-a deschis și hoții au căzut în puțul adânc, de unde nimeni nu mai poate ieși.

Apoi a coborât făclia și a luminat fundul puțului. Unul din ajutoare a coborât cu o frînghie și curînd s-a întors sus cu un fragment de os din trupul unui om.

— Asta-i tot ce a rămas din ei, deși hoții erau cu o mie de ani mai tineri decât mumia pe care am văzut-o cu câteva momente înainte.

După ce am ieșit afară, l-am întrebat pe doctor:

— Ce s-a întâmplat cu cei doi jefuitori pe urmele cărora am mers acum?

— Evident, au fost prinși și uciși, mi-a răspuns el scurt.

Apăsăți de povara impresiilor, ne-am continuat tăcuți drumul pe poteca prăfuită, care păstrează pecetea mileniilor.

Din virful colinej am îmbrățișat din nou cu privirea Valea regilor. În zare, învăluită într-o piclă alburie, se profila intrarea în mormintul lui Ramses al VI-lea iar alături, îndărătul unui zid scund, se înalță celebrul mormint al lui Tutankhamon.

Bătea un vînt tăios. Ostenit parcă de povara veacurilor, pămîntul milenarelor legende respira گرمi sub arșiți.

L. Koriavin

CINEMA

Opt visuri

Istoria emigrației ruse postrevoluționare — o istorie tragică, plină de drame personale, de ură, căință și dor de țară — a dat naștere unei literaturi în care au fost deopotrivă de bine reprezentate latura documentară: memoriile și jurnale, articole și studii, cit

Liudmila Saveliava

și cea beletristică. Mari scriitori ruși ca Ivan Bunin, Alexandr Kuprin, Aleksei Tolstoi, Mihail Bulgakov s-au aplecat cu durere asupra acestei teme. Mihail Bulgakov a dezbătut-o într-un roman, „Garda albă” și două piese: „Zilele Turbinilor” și „Fuga”.

Chiar după prima lectură, Maxim Gorki a proorocit piesei „Fuga” „triumf, un succes colosal”. Și nu s-a înșelat. Din 1957, când a avut loc premiera pe scena teatrului din Volgograd care poartă numele lui Gorki, „Fuga” e jucată în multe orașe sovietice și în multe țări. Notorietatea ei va spori, neîndoielnic, datorită ecranului: pornind de la motivele piesei și îmbogățindu-le cu idei din alte opere ale lui Bulgakov, cunoscutul cuplu de regizori Alexandr Alov și Vladimir Naumov au făcut un film așteptat cu interes de cinefili.

Elevii ai regizorului și pedagogului Igor Savcenko, Alov și Naumov au dus la capăt, după moartea lui, filmul „Taras Șevcenko” și de atunci lucrează mereu împreună. Împreună au făcut „Tinerețe neliniștită”, „Pavel Korceaghin”, „Vintul”, „Pace nouului venit”, cele mai semnificative titluri de până acum. Tema revoluției și a războiului civil, dominante în creația lor, a determinat și alegerea materialului pentru noul film.

„Fuga”, pe care autorul a subintitulat-o „Opt visuri”, urmărește destinele citorva oameni care după înfringerea armatei lui Vranghel s-au refugiat întâi la Constantinopol, apoi la Paris. Vom întâlni multe personaje — generali, preoți, soldați, oameni de afaceri. Dar patru ne vor interesa în mod deosebit: unul din comandanții armatei lui Vranghel, Roman Hludov, generalul Ciarnota și refugiații Serafima Korzuhina și Serghei Golubkov, din Petersburg. Deși în piesă nu există personaje istorice concrete, unele au avut un prototip în viață. În speță, în Hlu-

dov poate fi recunoscut generalul Iakov Slașciiov, unul dintre comandanții armatei albe.

În comparație cu piesa, filmul se mișcă într-un cadru istoric mult mai larg. Evenimentele sînt reinviolate în toate detaliile lor, mai cunoscute și mai puțin cunoscute. Datorită posibilităților mult mai mari ale ecranului, filmul a fost îmbogățit cu episoade istorice pe care nu le conține piesa, dar care se încadrează perfect în spiritul operei literare, completînd-o. De pildă, spectatorii vor putea vedea scena trecerii eroice a Armatei Roșii peste riul Sivaș, luptele din Crimeea, care au dat lovitura de grație oștii lui Vranghel.

subsolului am început să caut într-un morman de vestigii, consultînd mereu catalogul. Deodată am dat peste un cap de marmoră care, cum am aflat mai târziu, era înregistrat în catalog sub numărul 1314. L-am luat, l-am scuturat de praf și am scos husa. De la prima privire am înțeles că găsiserăm ce căutam. Capul de femeie era atât de frumos, lucrat cu atîta artă, încît nu putea fi decît opera unui mare meșter. „Coincid și dimensiunile” — mi-a trecut prin minte. Și în fine — un argument nu de ultimă importanță — capul făcea parte din colecția lui Newton. În ciuda luminii slabe am făcut câteva fotografii și măsurătorile necesare.”

Statuia sculptată de Praxitele cam prin anul 350 î.e.n., este predecesoarea tuturor tipurilor de statui ale Afroditei nude. Azi există cincizeci de copii și sumedenie de copii după copii, dar nici una nu-i din perioada clasică. Toate copiile repetă dimensiunile și compoziția generală a originalului. Dar nici un sculptor n-a izbutit să obțină expresia inspirată și uimitoarea perfecțiune a finisării, care disting opera marelui Praxitele.

H. Tribunov

ACTORI FĂRĂ MACHIAJ

Kahi Kavsadze

Abdulla, stăpînul haremului din filmul „Soarele alb al pustului”, este interpretat de Kahi Kavsadze, bărbat faldic și frumos, care e de înțeles că poate ține zece neveste în mrejele farmecului său viril. Dar deși pare făcut pentru acest rol, Kavsadze a început prin a fi respins la probă. A fost respins de consiliul artistic și în genere mai toată echipa înclina către alt candidat. Noroc că muștrările de conștiință nu-i dădeau pace regizorului Vladimir Motil. De ce — se întreba el — la repetiție actorul i-a dat aproape certitudinea că Abdulla fusese găsit, iar pe ecran nu se vedea nici măcar că e frumos, că are aproape doi metri și o plastică desăvirșită?

Și Motil a hotărît să încerce încă o dată; dar nu pe platou ci în mijlocul naturii, pe țărmul întins și presărat cu dune de nisip al unui golf. A fost adus un cal de la o școală sportivă din apropiere. Animalul tînăr și năbădăios nu stătea o clipă locului, dar Kavsadze a apucat friul energic și cu o mișcare sigură a sărit în șa. După un galop năvalnic, a oprit spectaculos la locul indicat dinainte, silind calul să se ridice pe picioarele de dinapoi și, sărind jos cu aceeași grație, și-a aprins cu gesturi leneșe o țigară. Bineînțeles, a fost admis și cînd au început filmările, Kavsadze l-a mărturisit lui Motil că

chirurg dacă, impresionat de fizicul lui, un regizor de la „Gruzia-Film” nu l-ar fi oprit într-o zi pe stradă și nu i-ar fi propus rolul principal din filmul „Ei au coborît din munți”.

Trecînd proba cu succes, Kavsadze a aminat medicina de dragul cinematografiei. Eroul lui trebuia să fie puternic, viteaz, îndrăzneț și, ca să dovedească toate acestea, foarte tînărul debutant a sărit într-un bazin din punctul cel mai înalt, fără nici o pregătire prealabilă. Din bazin a fost dus direct la spital cu cîteva coaste rupte și în locul lui a jucat altcineva.

Și totuși am să fiu actor! și-a spus Kavsadze. La Institutul de teatru din Tbilisi, dorînd să se pună la punct cu condiția fizică s-a apucat serios de acrobatică. Statura lui athletică mergea de minune în scenele în care trebuiau ridicate ușor, cu grație, pașterea fragile. Într-o astfel de scenă, emoționat, Kahi Kavsadze și-a scăpat partenera din brațe în fața publicului îngrozit. Soarta a fost și de astă dată ironică cu el: victima i-a devenit soție.

Dar în ciuda acestor capricii, Kahi Kavsadze este de fapt stăpîn absolut pe destinul său actoricesc. E un exemplu elocvent că talentul înseamnă muncă și dăruire.

PREMIERE MONDIALE

Omagiu lui Beethoven

Bicentenarul nașterii marelui Ludwig van Beethoven domină viața artistică a anului. Televiziunea britanică a consacrat acestui jubileu, sărbătorit în multe țări, piesa biografică „Beethoven”. Scrisă de Jan Curtis, piesa evocă o perioadă din viața compozitorului cuprinsă între anii 1792 și 1805. Rolul titular este interpretat de Michael Jaston.

Ascensiunea

— pe note — a unei familii de bancheri

Actuala stațiune teatrală pe Broadway s-a deschis cu opereta „Familia Rothschild”. Deși premiera abia a avut loc, biletele s-au vîndut pe cîteva luni înainte, iar încasările au totalizat frumusețea sumă de un milion de dolari.

Succesul se explică nu numai prin calitatea spectacolului, în care sînt angajate forțe actoricești de prim rang, ci și prin interesul publicului pentru istoria acestei faimoase familii de bancheri.

Dacă ar fi să dăm crezare operetei, totul a început cu o mică dughenă la Frankfurt, unde strămoșul viitorilor bogătași, Nathan Rothschild, făcea acum două sute de ani un negoț modest cu băuturi spirtoase, tutun și mărunțuri casnice. Pe parcurs a adăugat și monede vechi, stîrnind astfel pasiuni de colecționari (prăvălii de monede vechi sînt azi cu duimul la New York, dar proprietarii lor nu mai devin milionari).

În primul act al operetei, soția lui Nathan Rothschild îi amintește de avertismentul biblic că mai curînd va trece cămila prin urechile acului decît bogatul în împărăția cerurilor. Dar el îi răspunde că dacă ai bani poți face cămila foarte mică și acul foarte mare. În orice caz, evoluția ulterioară a afacerilor sale nu l-a dezmințit.

Pus astfel pe baze solide, business-ul va fi dezvoltat de cei cinci fii ai bătrînului Nathan. Spectacolul urmărește etapele principale ale ascensiunii familiei Rothschild care culminează cu înobilarea ei.

G. Gherasimov

Destinele personajelor lui Bulgakov vor trece pe acest fond istoric concret. Prin intermediul lor, autorii filmului vor invita spectatorii să reflecteze la relația om — Patrie, la legăturile cu pămîntul natal, legături uneori complexe, dramatice, la neputința de a trăi în afara lui.

Cei patru interpreți principali sînt Mihail Ulianov (generalul Ciarnota), Alexei Batalov (Golubkov), Vladislav Dvorjetki (Hludov), Liudmila Saveliava (Serafima Korzuhina). Să-l amintim și pe soțul ei — cinematografic — Evgheni Evstigneev (fostul ministru țarist Korzuhin).

SENZAȚIE LONDONEZĂ

Capul nr. 1314

În depozitele prăfuite și întunecoase ale lui British Museum zăcea din 1859 capul din marmoră al unei statui antice necunoscute. El a fost scos la lumină de arheologa Iris Law, care e convinsă că a găsit capul faimoasei statui a Afroditei, sculptată de Praxitele în secolul IV înainte erei noastre. (Anul trecut, făcînd săpături la Knidos, în sud-vestul Turciei, Iris Law a dat peste templul Afroditei, unde la vremea ei s-a aflat și statuia zeiței frumuseții, așa-numita „Afrodita din Knidos”).

Iris Law a făcut descoperirea încă din mai, dar a anunțat-o abia acum, cînd administrația muzeului a hotărît să expună capul pentru public.

Profesoară de arheologie la universitatea din Long-Island, Iris Law studiază de cîteva ani ruinele Knidosului. Ultima oară a găsit acolo o mînă și un deget despre care e convinsă că fac parte din aceeași statuie. Convingerea i-a fost întărită de un bloc mare de marmoră cu resturi de inscripție, descoperit în preajma templului. Primele litere ale inscripției sînt „PRAX”, apoi urmează „NUDA” și încă un cuvînt care începe cu „AFR”. Arheologa crede că autoritățile Knidosului au înălțat blocul în cinstea sculptorului sau ca indicator pentru vizitatorii care veneau în oraș din toate colțurile lumii antice spre a admira faimoasa statuie.

În 1859, orașul Knidos a fost vizitat de arheologul englez Charles Newton. Din ruinele cîndva înfloritoare cetăți grecești, Newton a trimis la British Museum 350 de lăzi cu sculpturi de marmoră și fragmente dispartate de statui, cioburi de vase și altele. În timp ele au fost înregistrate și catalogate.

Aceste relieve au fost studiate atent de Iris Law înainte de a pleca în expediția ei la Knidos. Cu catalogul lui Newton în mînă, relatează autoarea descoperirii, „am coborît într-un subsol imens, slab luminat Lumina tulbure a citorva becuri imprăștiată greu întunericul. Îngenunchiînd într-un uogher al

atunci încălecase pentru prima dată. Pe țărmul golfului improvizase admirabil și riscant. Și a câștigat. Apoi s-a antrenat, s-a perfecționat și n-a admis dubluri nici măcar în planurile generale.

Kahi Kavsadze este actor la teatrul „Rustaveli” din Tbilisi, condus de binecunoscutul „tată al soldatului” Sergo Zakariadze. Repertoriul tînărului artist cuprinde roluri extrem de diverse — de la Adam din „Divina comedie” de I. Stok, pînă la Emile din „Pălăria florentină” de Labiche. Iar spectacolul „Hanum” începe cu un prolog în care Kavsadze cîntă arii din operele lui Leoncavallo ca un cîntăreț profesionist.

Născut într-o familie de muzicieni și înzestrat și el cu o voce frumoasă și ureche muzicală, Kahi Kavsadze ar fi mers poate pe urmele părinților dacă medicina nu l-ar fi pasionat și mai tare. Și ar fi devenit probabil

arta
la arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta

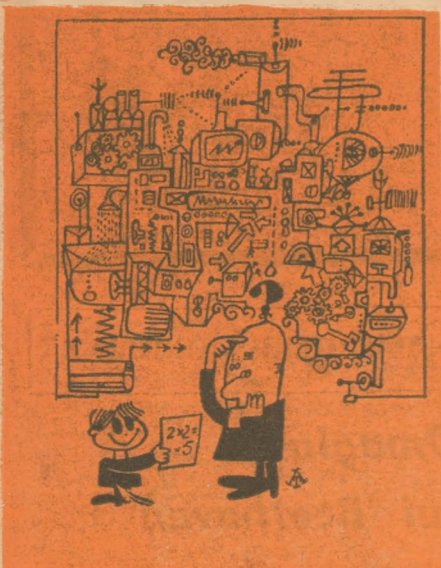
5 INVENȚII ÎN 10 MINUTE

Oricine poate deveni inventator

Cum se fac descoperirile? „Foarte simplu — răspundea Einstein. Toată lumea știe că un anumit lucru e imposibil de realizat. Se găsește, însă, un ignoranț până la care acest adevăr n-a ajuns încă. El e cel care face descoperirea“.

Era, firește, o butadă. Pentru că dacă e adevărat că nimeni nu neagă că descoperirile se datoresc adesea unui fericit concurs de împrejurări, ne putem oare bizui numai pe întâmplare?

Astăzi se fac pe glob cam cinci descoperiri la fiecare 10 minute. Ar putea fi acest număr mai mare dacă efortul ar fi mai sistematic organizat? Acestui mod de a pune problema i se obiectează uneori că în descoperiri nu se poate vorbi de un efort sistematic, ci numai de talent. Șaptezeci la sută din inventatorii americani chestionați de psihologi sint convinși că însușirile lor creatoare le-au fost transmise ereditar. S-ar părea așadar că nu oricine poate fi inventator. Înseamnă însă oare acestea

Desen de A. Terstiskov

că n-ar putea exista și o anume metodă în inventare?

La vremea lui marele Edison a făcut, într-adevăr, înainte de a inventa acumulatorul alcalin, mii de experiențe fără nici o metodă, nesistematice. Dar nu este oare o prea mare risipă să cheltuești un capital intelectual atât de prețios în situații când el ar merita poate o utilizare mai bună?

Căutarea haotică, inconștientă a unor soluții înseamnă, de fapt, întârzierea unei invenții cu ani, decenii, chiar secole. D. Maksutov, inventatorul telescopului cu menisc a remarcat că acest instrument ar fi putut fi la fel de bine inventat și de contemporanii lui Descartes sau Newton. Prin urmare și în arta invenției s-ar dovedi utile o metodă bine gândită, un fel de organizare științifică a muncii, o tactică eficientă și o strategie a cercetării.

Se cunosc cazuri când pasagerii obișnuiți au trebuit să preia comanda unui avion din pricină că pilotul murise subit. Și s-au descurcat perfect, făcând să aterizeze aparatul întocmai ca piloții de meserie, lucru pe care nu l-ar fi izbutit însă dacă nu li s-ar fi comunicat de pe aerodrom rostul fiecărei manete și succesiunea operațiilor. Am făcut această digresiune pentru a arăta că un inventator începător se află într-o situație mai dificilă. El seamănă mai degrabă cu un om care se urcă prima oară la volan fără să aibă nici cele mai vagi cunoștințe de conducere.

Ing. G. Altșuler din Baku a încercat, de aceea, într-o lucrare recent publicată, să ofere inventatorilor în devenire o „metodă de lucru“. Ea cuprinde un program precis de acțiuni, cu alte cuvinte îi învață pe inventatorii în spe că, de ce și în ce succesiune să facă cercetările pentru a se apropia de țel pe calea cea mai scurtă.

Prima parte a metodei este analitică. Ea sugerează cum pot fi descoperite contradicțiile de ordin tehnic care trebuie învinse. De aceste contradicții se lovesc toți cei care încearcă să perfecționeze o mașină sau o tehnologie. Căci rostul unei invenții este tocmai de a învinge contradicțiile.

A doua latură a metodei este operativă. Problemele pe care le ridică obiectul unei invenții sint nenumărate,

dar contradicțiile lor tehnice sint de multe ori asemănătoare. De aceea pot să existe și câteva procedee tip de soluționare. Metoda lui Altșuler enumeră vreo patruzeci. Toate sint în general cunoscute într-o ramură sau alta a tehnicii. Cum să se facă, de pildă, un element mobil imobil și invers? Multă vreme încercarea șasiurilor de avion a necesitat cite 1500 de aterizări. Până cînd a fost găsită o soluție pe cit de simplă pe atît de ingenioasă: un dispozitiv special coboară rapid șasiul pe un cilindru care se rotește cu viteză mare. În felul acesta încercările au început să se facă exclusiv pe sol. Este un exemplu tipic de ce înseamnă să aplici la condițiile unei probleme noi un principiu vechi. Elementul mobil a devenit imobil și invers.

Intre multele recomandări făcute celor ce vor să devină inventatori este și aceea de a învăța de la natură. Într-o uzină de avioane franceză se află la loc vizibil un panou înfățișînd un bondar, iar sub el inscripția: „Greutatea relativ mare a acestei insecte în comparație cu suprafața portantă mică a aripilor îl face pe bondar, teoretic, inapt pentru zbor. Dar el nu știe asta și de aceea zboară“.

Sau un alt exemplu. Există o specie de pește care are pe o latură a trupului o bășică pe care, la întîlnirea cu inamicul, și-o umple cu aer. Volumul peștelui crește astfel de circa 20 de ori, iar răpitorul, oricît de mare ar fi, nu-l mai poate înghiți. Și acum iată un interesant patent bazat pe acest principiu. Dacă încasatorul unei bănci este atacat de hoți el poate apăsa pe un buton și din valijoara cu bani să iasă instantaneu trei tije metalice perpendiculare una pe alta. Aceste tije îl împiedică pe hoț să scoată valijoara pe ușă și s-o introducă în mașina lui.

Teoria și metodică invențiilor preconizată de G. Altșuler mai necesită, firește, o vastă muncă de perfecționare, la care lucrează în prezent un numeros grup de oameni de știință. Scopul lor nu este, evident, să „făurească genii“, ci unul mult mai modest, anume să-l ajute pe cei apti să-și dezvolte capacitățile creatoare. Se poate pune, însă, întrebarea: oricine e bun să devină inventator? Răspunsul e destul de simplu.

Dacă despre un om se știe că are aptitudini pentru matematică, acestea au ieșit la iveală numai pentru că respectivul a rezolvat probleme de matematică. Matematica o învață însă toți oamenii, indiferent de aptitudini. Ceea ce nu înseamnă că orice școlar sau student poate deveni un Lobacevski (creatorul geometriei neeuclidiene).

Oricine își poate însuși în schimb anumite reguli matematice care îi sint folositoare în meseria sa. De ce nu s-ar putea învăța atunci cu același succes arta invenției?

Cunoscutul savant englez, prof. John Bernal spunea: „Creația poate fi înșușită la fel de bine ca și alte cunoștințe“.

FIZIOLOGIE

7 adevăruri despre fumat

1. CE CONȚINE FUMUL UNEI ȚIGĂRI? El conține printre altele 3-4 miligrame de nicotină. Ținînd seama că 0,12 g nicotină dacă ar fi introdusă deodată în organism prin injecție ar putea ucide un om și că 20 de țigări fumate zilnic însumează 0,15 g nicotină, ne putem da seama de cantitatea de toxină care acționează zilnic asupra fumătorului. Numai datorită faptului că nicotina este introdusă fracționat nu se produce o intoxicație acută. Dar tutunul își mai exercită acțiunea nocivă prin încă 40 de substanțe care se găsesc în fumul inhalat și care dăunează atît fumătorului cît și nefumătorilor nevoiți să respire aerul saturat de fum de tutun.

2. ATENȚIUNE! OXID DE CARBON. În cursul consumării unei țigări un fumător introduce în organism a-

proximativ 40 cmc de oxid de carbon, cantitate care împiedică buna oxigenare a țesuturilor, producînd o anumită stare de asfixie asupra celulelor corpului omenesc. S-a calculat că în săli prost aerisite, în restaurante etc., concentrația de oxid de carbon produs de fumul de țigări poate depăși limitele maxime stabilite pentru industrie. Nefumătorii siliți să aspire acest aer pot manifesta fenomene de astenie fizică și intelectuală, somnolență, palpitații și dureri de cap, semne ce dispar imediat după părăsirea încăperii respective.

3. VITAMINE IMPOTRIVA FUMATULUI. Există unele vitamine care-i pot proteja în oarecare măsură pe fumători. Rolul lor nu trebuie însă supraestimat. Astfel, vitamina A reface epitelile căilor respiratorii, vitamina C

combate starea toxică, vitaminele din complexul B exercită o acțiune favorabilă asupra sistemului neuromuscular al fumătorilor, iar vitamina E este utilă femeilor fumătoare. Dar tratamentul cu vitamine mai înlătură pericolele tabagismului. Aceste pericole nu pot fi combătute decît prin renunțarea la fumat!

4. FUMATUL ȘI LONGEVITATEA. În 1938 R. Pearl a cercetat pe un mare număr de oameni — aproape 7000 de bărbați — influența fumatului asupra duratei medii a vieții. Pe baza acestui studiu s-a demonstrat că fumătorii trăiesc cu 10-15 ani mai puțin decît nefumătorii.

5. INIMA TABAGICĂ. S-a constatat că bărbații de vîrstă mijlocie care fumează peste 20 de țigări pe zi sint

știa știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința
știința știința știința știința știința

expuși unui risc de două ori mai mare de a muri de o boală de inimă decît nefumătorii. Intoxicația cronică cu tutun duce la așa-numita inimă tabagică.

6. TUTUNUL ȘI PLAMINII. Relația dintre tutun și cancer este îndeobște cunoscută. Hidrocarburile cancerigene din tutun își exercită acțiunea în special asupra căilor respiratorii. Dar tutunul poate favoriza și alte boli pulmonare ca bronșita cronică, emfizemul și tuberculoza. S-a stabilit că din 100 de cazuri de îmbolnăviri de tuberculoză la bătrînețe, 95 îl privesc pe fumători.

7. NICOTINA STIMULENT NERVOS? Efectele stimulente ale nicotinei asupra creierului sint înșelătoare. De fapt creierul este influențat negativ de nicotină, printr-o mai rapidă epuizare a celulelor. Contractia arterelor cerebrale provoacă amețeli, cefalee, o slăbire a memoriei și a atenției și, în general, o scădere a capacității de muncă.

PALEOBIOLOGIE

Acum 40 000 de ani, in Pleistocen

Ghețarii care acopereau globul ca o crustă au prins să se topească și masacrul a început. Specii întregi de animale care populau odinioară continentele au dispărut brusc. Mai ales marile mamifere, peste 200 de genuri, au fost

Undeva, pe o planetă

Desen de V. Soldatov

TEHNICA

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tel

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

vinători acheuleeni, acum circa 57 000 de ani. Incit ipoteza că vinătorii preistorici, acum 10—15 000 de ani (în Africa acum 40 000 de ani) au exterminat mult mai multe animale mari decât omul actual, cu armele și tehnica lui modernă, pare ispititoare. Firește, nu toți paleobiologii împărtășesc această părere deși se pare că, sub o formă sau alta, ea câștigă teren.

Unii cercetători atribuie, de pildă, fenomenul mai puțin vinătorii intensive, incriminând modificările aduse de om mediului natural. Astfel dispariția relativ recentă a unor specii în Madagascar și mai ales în Noua Zeelandă s-ar datora populațiilor de agricultori care le-au lipsit de sursele de hrană. Incit, se pare, mecanismul extincției trebuie să fi fost mult mai complex. De pildă, pentru America, cercetătorii propun o schemă foarte subtilă: acum 12 000 de ani omul a descoperit sulita și a început să vâneze bizonii și mamuții; smilodonii, jaguari cu canini în formă de spadă, care trăiau din acest vinat, au început să dispară; bizonii, ai căror pui erau atacați de smilodoni, au început să prolifereze; apoi bizonii au început să extermină speciile rivale: cai, cămile și poate chiar mamuți; jaguarul care se hrănea cu cai și cămile a dispărut la rindul lui, etc. Cele de mai sus reduc astfel rolul omului la acela de inițiator, care n-a procedat singur la masacru, dar a contribuit la răsturnarea echilibrului ecologic, rezultatul final fiind același.

literalmente rase de pe suprafața globului. Care a fost, însă, cauza? Unii specialiști acuză schimbările climatice de la sfârșitul erelor glaciare. În urma

Sensul celor patru migrații succesive ale omului care au dus la dispariția animalelor uriașe

unor studii mai riguroase a fost emisă, însă, o altă ipoteză: răspunzător de dispariția mării faune terestre a fost... omul, care a masacrat-o. De altfel perioada masacrului coincide într-adevăr cu răspândirea omului în cele mai diverse regiuni de pe glob. Așadar, cum s-au petrecut lucrurile?

Se pare că la mijloc a fost vorba de o dereglare a echilibrului ecologic și nu de urmărirea glaciației. Căci cercetările au dovedit că imensa majoritate a mării faune care a dispărut la sfârșitul Pleistocenului a supraviețuit șocului multiplor glaciații și s-a stins atunci când climatul a redevenit „normal”, — comparabil cu cel din perioadele interglaciare, în care proliferase. Dar, chiar dacă glaciațiile ar fi avut o influență nefastă asupra faunei, extincția ei ar fi trebuit să fie progresivă, iar animalele cele mai sensibile să dispară primele. În America de Nord ca și în cea Centrală, arată paleobiologii, fenomenul a coincis cu sosirea omului sau, cel puțin, cu inventarea de către acesta a unor noi arme de vânătoare. În stare să ucidă marile vinat. Și la fel s-a întâmplat și în Australia și în Noua Zeelandă. La început, în această insulă nu trăiau mamifere de origine continentală. Dar în depozitele post-glaciare au fost descoperite 27 de specii de „moas”, pasăre astăzi dispărută, și mai ales un Dinornis uriaș, care avea peste trei metri înălțime și ale cărui ouă aveau o capacitate de 4 000 cm³! Douăzeci și două din aceste specii au trăit concomitent cu omul preistoric. După opinii autorizate, ele n-au dispărut în întregime decât acum vreo 1 000 de ani. Incit se poate presupune că ele au rezistat perfect perturbărilor glaciare și post-glaciare și că pricina dispariției lor a fost tot omul.

În fine, în Africa, deși extincția n-a cunoscut amploarea celei din America, ea a lovit aproximativ 30 la sută din marile mamifere identificate în straturile arheologice. Și a lovit înainte de marile schimbări climatice revelate de studierea polenurilor. În schimb, ea a coincis cu dezvoltarea la maximum a culturilor cele mai avansate din prima eră a pietrel, îndeosebi cea a ultimilor

FIZICĂ

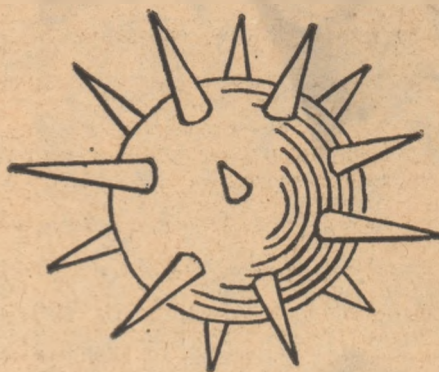
Atomii rotunzi dau gustul dulce...

Materia este continuă sau formată din minuscule particule fundamentale? Și dacă este discontinuă, există o singură particulă fundamentală sau mai multe. Ce forțe ține materia adunată la un loc? Pot fi explicate proprietățile materiei exclusiv prin aceste forțe? Există una sau mai multe forțe? Oamenii au început să-și pună aceste întrebări acum peste 2.500 de ani și la unele din ele mai caută încă răspunsul.

Povestea începe prin 600 î.e.n., cu speculațiile filozofilor greci Thales, Anaximandru și Anaximene, care au înființat prima școală științifică din lume în cetatea Milet din Asia Mică. Thales și urmașii lui au beneficiat de multe cunoștințe tehnice moștenite îndeosebi de la meșteșugarii vechilor imperii din Orientul Mijlociu, care erau familiarizați din practică cu proprietățile materialelor naturale (piatră, os, piele etc.), ale citorva metale (aur, cupru, plumb, argint, cositor, fier, mercur și unele aliaje ale lor) și ale sticlei. Se știa că unele materiale sînt casante și altele ductile, unele rigide și altele flexibile. De asemenea, erau cunoscute procese chimice ca fabricarea sticlei sau reducerea minereului de fier, și procese fizice ca fasonarea metalelor. Pentru cel care încerca să formuleze o teorie asupra materiei și structurii ei, problema nu era deci lipsa datelor, ci mai degrabă supraabundența lor. Într-o asemenea situație, primul pas e cel mai dificil.

Thales a formulat teoria că principiul fundamental al materiei ar fi apa, substanță aflată pretutindeni și care poate exista sub formă de vapori, lichid sau corp solid. Importanța

acestei teorii constă nu atât în alegerea apei, cât în propunerea unui principiu unic, a unei substanțe universale din care ar fi formate toate lucrurile, însuflețite și neînsuflețite. Tot atât de importantă a fost și dorința de

Particulele imaginare de N. Hartsoeker în 1696: în cazul clorurii de mercur, ace de sare erau înfipte într-o sferă de mercur (sus); la căldură, subparticulele de fier cu dinți triunghiulari se separau și fierul curgea (jos)

simplitate a lui Thales, dorință care, de la el încolo, a fost împărtășită de toți adevărații oameni de știință. După Anaximene, substanța fundamentală era aerul sau ceața (pneuma) care se transforma în diverse forme ale materiei prin rarefacție sau condensare. Pneuma rarefiată devenea foc, cea condensată, apă și apoi pământ.

Aproximativ un secol mai târziu Empedocle a sugerat patru tipuri fundamentale ale materiei: pământul, aerul, focul și apa, care se combinau pentru a forma lucrurile familiare prin intermediul a două forțe universale: iubirea și ura. Sub o formă sau alta această teorie a supraviețuit 2 000 de ani, constituind o sursă de inspirație pentru multe generații de alchimisti. Noțiunile de iubire și ură au fost prima aluzie la ceea ce astăzi numim forțe interatomice.

Dat fiind că aceste teorii nu specificau că elementul fundamental era subîmpărțit în particule, ele admiteau probabil un continuu. În esență o asemenea teorie susține că un fragment de materie, oricât de mic ar fi el, posedă proprietățile materialului din care face parte.

Alternativa teoriei continuului a fost teoria existenței unor minuscule particule de materie, indivizibile, respectiv teoria atomică. Prima teorie atomică a fost formulată de filozofii greci Leucip și Democrit între anii 450—420 î.e.n. Ea are meritul că explica procese ca dilatarea și contracția, dizolvarea și precipitarea, și o multime de alte fenomene. Cunoaștem amănuntele ei din poemul De rerum natura (Despre natura lucrurilor) scris în secolul I î.e.n. de marele poet și filozof roman Lucrețiu.

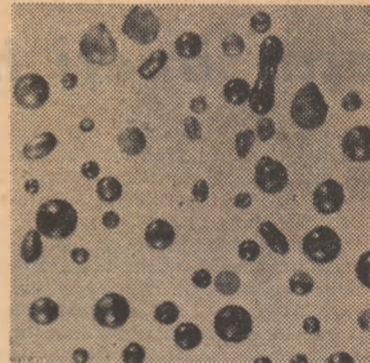
Lucrețiu a dorit să spulbere superstițiile despre intervenția zeilor în viața oamenilor și a susținut că lumea este dirijată de legile naturii. Toate lucrurile se compun din particule invizibile și indivizibile numite atomi. Atomii se află într-un vid atotexistent, care trebuie imaginat căci nu-l putem experimenta. Ei sînt foarte mici, dar limitați ca mărime și în continuă mișcare. Există diverse specii sau forme de atomi; deși numărul speciilor e limitat, numărul atomilor din fiecare specie e nelimitat. Atomii se pot combina, dar numărul combinațiilor posibile e limitat. Substanțele dure și compacte (diamantul, fierul, cremenea, alama, de pildă) trebuie să fie compuse din particule mai strîns unite între ele. Substanțele cu gust agreabil au atomi netezi, rotunzi; cele amare sau pișcătoare au particule mai neregulate.

De la Lucrețiu pînă la Renaștere omul nu prea a mai arătat interes pentru compoziția materiei. Abia la Leonardo și Galileo reappare curiozitatea față de proprietățile materialelor, dar mai cu seamă pe plan experimental. Cu toată opoziția lui Descartes, ultimul reprezentant al teoriei continuului, începînd din secolul XVII teoria atomică a început să câștige teren. Mai întîi a fost preluat modelul atomic propus de Lucrețiu. Apoi învătății au căutat să descrie atomul în așa fel încît să explice mai bine comportamentul corpurilor macroscopice. Astfel, după Sir William Petty, — cu-

BIOLOGIE

Un streptococ pe Lună

Nu de mult, cercetători americani au descoperit, uluiți, un microorganism care a supraviețuit timp de trei ani vidului selenar în camera de televiziune a lui „Surveyor III” readus pe Pământ de echipajul lui „Apollo-12”. Într-o minusculea bucăciță de poliuretan a camerei lui „Surveyor III” a fost astfel detectată prezența unui streptococ mitis care a rezistat la călătoria de trei zile spre Lună prin spațiul extraterestru și la o ședere de 950 de zile în ambianța lunară, ostilă, după cum se știe, oricărei forme de viață. Evenimentul a stîrnit bineînțeles critici la adresa N.A.S.A. întrucît, în ciuda măsurilor luate în vederea sterilizării aparatelor spa-

Microparticule sterice dintr-o rocă fărîmițată

țiale, o asemenea neglijență poate polua mediul lunar. Să ne gîndim, fie și numai cîteva clipe la ce s-ar întîmpla, de pildă în cazul unei contaminări a planetei Marte. O asemenea întîmplare ar îngreuna foarte mult studiul formelor de viață primitive din afara Pămîntului!

Streptococul mitis, inofensiv pentru om, a fost găsit, cum arătam, pe o bucăciță de poliuretan utilizată la izolarea unui circuit din interiorul camerei T.V. a lui „Surveyor”. Avînd dimensiunea de un milimetru cub, bucăcița de poliuretan a fost plasată într-o soluție de tioglicolat la o temperatură de 37 grade Celsius. După patru zile s-au vădit primele semne de incubație, iar în a cincea zi sticla tubului în care s-a făcut experiența a devenit tulbură, semn manifest al unei proliferări.

Un mare număr de verificări au permis cercetătorilor să conchidă că streptococul a fost sigur adus de pe Terra.

Înainte de lansarea lui „Surveyor” camera a fost supusă la o seamă de teste termice în vid. După cum se crede, microorganismele au fost depuse în cursul acestor experiențe și conservate în stare liofilizată. Este, de asemenea, foarte probabil că elemente componente ale camerei sau asperități ale masei de poliuretan au împiedicat radiația ultravioletă energetică să distrugă microorganismele. Să nu uităm, într-adevăr, că în cursul zilei lunare, care are o durată egală cu 14 zile terestre, temperatura zonelor luminate de Soare urcă pînă la plus 120 de grade, iar noaptea scade pînă la minus 70 de grade.

Verificarea unui nou antibiotic

Foto: E. Vilcinski (APN)

LA CEREREA CITITORILOR

Dacă sînteți hipertensiv

Se știe că sîngele pompă din jumătatea stîngă a inimii (ventriculul stîng) circulă prin artere, în toate țesuturile organismului. Dar arterele nu sînt doar niște tuburi rigide, ci sînt prevăzute în pereții lor cu țesut elastic și muscular. Tensiunea arterială normală rezultă, deci, din presiunea pe care o exercită pereții arterelor asupra „coloanei” de sînge care le străbate (tensiunea minimă), la care — cu fiecare contracție a ventriculului inimii — se adaugă o creștere a tensiunii prin impulsul imprimat singelui din artere de către contracția mușchiului cardiac (tensiunea maximă).

În mod normal, tensiunea arterială maximă a unui adult oscilează între 12—14 cm (120—140 mm) de mercur iar presiunea minimă între 6—8 cm (60—80 mm) de mercur. Aceste tensiuni arteriale prezintă oscilații sub influența frigului sau a căldurii, a efortului (oboselii), dar mai ales a emoțiilor, a supărărilor, a grijiilor etc. — deoarece, ca toate procesele din organism și tensiunea arterială se află sub controlul sistemului nervos.

Hipertensiunea arterială apare deci ca rezultat a numeroși factori. Unul dintre aceștia e vîrsta. Hipertensiunea apare mai ales la oamenii de peste 40 de ani (la femei îndeosebi după menopauză). Alți factori sînt felul de viață și condițiile de mediu: boala apare în special la populația urbană, mai ales la persoanele emotive, la intelectuali, la cei care au griji, preocupări continue, suprasolicitări nervoase etc. Calitatea arterelor are o importanță deosebită: hipertensiunea apare mai ales la cei cu artere îngroșate, care suferă de ateroscleroză. Alimentația își spune și ea cuvîntul: hipertensiunea se instalează mai ales la cei care consumă multe grăsimi și alimente foarte sărate. În sfîrșit, un alt factor care favorizează apariția hipertensiunii arteriale este ereditatea. Din studii făcute de societăți de asigurare occidentale pe milioane de oameni reiese că hipertensiunea este familială. Dacă părinții au tensiune normală, proporția descendenților cu hipertensiune arterială este de numai 3 la sută. Ea se ridică la 28 la sută cînd unul din părinți e hipertensiv și la 45 la sută dacă ambii părinți au tensiunea ridicată.

Hipertensiunea arterială se poate instala fără simptome supărătoare. Mulți hipertensivi află de creșterea tensiunii arteriale întîmplător. De aceea este important ca fiecare om, mai ales după 40 de ani, să-și controleze periodic tensiunea.

Nu vom descrie aici simptomele pe

care le provoacă hipertensiunea arterială. Trebuie, însă, să știm că în cursul hipertensiunii arteriale pot surveni o serie întreagă de complicații mai ales la nivelul vaselor creierului (hemoragii cerebrale, prin rupturi de arteră), ale inimii și ale rinichilor.

De aici necesitatea de a trata cu toată seriozitatea această boală, chiar cînd ea este asimptomatică, adică cînd hipertensiunea măsurabilă la aparat este singura manifestare exterioară. Desigur, tratamentul variază după faza hipertensiunii. La început este suficientă reglementarea regimului de viață și a alimentației. Bolnavul cu hipertensiune moderată și cu simptome puține va profita făcînd mici plimbări, înot, pescuit. O cură balneară poate ajuta în orice fază.

Medicamentele folosite astăzi în tratamentul hipertensiunii sînt de două feluri: sedative (liniștitoare) și hipotensive. Sedativele sînt indicate pentru calmarea bolnavului în timpul zilei și asigurarea unui somn odihnitor noaptea. Medicamentele hipotensive (Hiposerpil, Hipazim, Ismelin etc. — N.R.) acționează direct, în sensul scăderii tensiunii arteriale. În mod special trebuie subliniată, în formele de hipertensiune arterială cu valori crescute, necesitatea continuității tratamentului cu medicamente care scad valorile tensionale; întreruperile dese de tratament pot agrava boala.

Tratamentul actual al hipertensiunii

Bae de soare

a modificat mult pronosticul bolii, mai cu seamă în formele grave. Tratată la timp și în mod corespunzător, într-o strînsă și continuă colaborare cu medicul, ea nu mai prezintă pericolul care acum 20—30 de ani îl înspăimînta pe bolnavi.

Dr. Z. A. Barski

DE VORBĂ CU PĂRINȚII

Copilul n-are poftă de mîncare!

Este un leitmotiv pe care îl auzim foarte des în cabinetele de consultații. Și totuși — trebuie s-o precizăm de la bun început — problema ține mai puțin de medicină decît de... pedagogie. Să ne explicăm.

De cele mai multe ori, tulburările deprinderilor alimentare sînt pricinuite de greșeli de educație la copiii unici, răsfațați, mofturoși, capricioși sau la „tîrani”. Este vorba de copii care mîncă lent, care trebuie ajutați permanent să mînce, care nu mîncă decît condiționat de un întreg ritual (pozești, jucării etc.) pe care familia trebuie să-l îndeplinească pentru ca micul răsfațat să binevoiască să mînce. Este cazul copiilor ținuți „în seră” și care se situează în centrul atenției unei familii cu tendințe hiperprotectoare. În asemenea situații orice vitamină, tonic sau „medicamente pentru poftă de mîncare” sînt de prisos. Este suficientă „înlăturarea” condiționărilor nedorite pentru ca totul să reîntre în normal.

Să menționăm tot la acest capitol tulburările poftei de mîncare care apar la copiii mici școlari. Mai ales în clasa I-a, cînd aceștia intră într-o „nouă viață”, se constată scăderi trecătoare ale poftei de mîncare (în proporție de 80 la sută mai frecvente la fete). Este un fenomen de adaptare, care dispare treptat, fără nici o măsură specială.

Diminuarea sau pierderea poftei de mîncare poate avea însă și o cauză medicală. Boli diverse ca: tuberculoza, parazitoza intestinală sau colita pot fi însoțite de scăderea apetitului. În asemenea cazuri tratamentul cauzei ameliorează progresiv pofta de mîncare.

Alteori este vorba de o tulburare profundă, durabilă sau trecătoare a sistemului nervos. Sînt stări neuropsihice de ordin depresiv sau obsesiv psihastenice care dau o anorexie (lipsă totală de apetit), reducerea alimentației sau refuzul de alimente. În timpul perioadei prepubertare sau în adolescență (14—18 ani) pot apărea în unele cazuri — mai frecvent la fete — stări de anorexie nervoasă (caracterizată prin dezgust pentru mîncare — pentru toate alimentele sau selectivă — pentru unele alimente), nervozitate, tulburări menstruale și tulburări vegetative la nivelul aparatului digestiv sau cardiovascular. Se produce o slăbire prin denutriție, dar activitatea intelectuală nu este perturbată. Semnificativ pentru acești copii este că fondul lor psihologic prezintă un dezechilibru emoțional afectiv cu tendințe la erize nervoase paroxistice sau demonstrative.

Trebuie menționate, în sfîrșit, și tulburările funcționale de mestecare și de înghițire existente la unii copii cu deficiențe neuropsihice sau cu atingeri encefalopatie. Acestea, ca și toate celelalte tulburări de apetit medicale, necesită intervenția pediatrului sau neuropsihiatruului.

Dr. I. Zavadski

Poșta medicului

C. T. — București: Sterilitatea masculină se poate diagnostica printre altele și prin spermogramă, utilizîndu-se în acest scop testul Sims-Huhner. 2) Institutul de endocrinologie „C. I. Parhon” din București, Bd. Aviatorilor nr. 34. 3) Tratamentul hormonal (în unele cazuri și chirurgical) cu hormoni gonadotropi, testosteron, mai rar hormoni tiroidieni și corticosteroizi este în general de lungă durată și cu rezultate nu totdeauna pozitive. Tratamentul chirurgical privește în primul rînd înlăturarea obstacolelor de pe canalele excretorii și apoi diferite afecțiuni inghinoscrotale (hidrocel, varicocele, hernie, criptorhidie) însoțite de scăderea sau pierderea fertilității.

S. M. S. — B. T. P. — Oțelul Roșu: Și totuși sînt fenomene nevrotice, astenice cu manifestări predominant cardiace. Nici „reumatismul” nu e reumatism, durerile fiind tot pe bază nervoasă (există de altfel și un reumatism psihogen, e drept mai mult la femei). Sfatul nostru e să renunțați la pelerinajul pe la toți medicii posibili. Să vă fixați la un specialist neuropsihiatru, să-i urmați recomandările cu strictețe și mai ales cu voință și perseverență, să renunțați la gânduri sumbre. Fără colaborarea dv., nici un medic nu vă va face bine, mai ales că, efectiv, nu aveți nimic grav și vindecarea depinde enorm de dv.

ULISE — București: Intrucît moda „bărboșilor” este în curs de dispariție, nu vedem deci de ce, de vreme ce toate celelalte funcțiuni sînt perfect normale, să vă „stimulam” pilozitatea mentonieră.

M. LUCA — Boeșă-Reșița: Dacă este vorba într-adevăr de o nevralgie de trigemen (deși nici simptomele și nici medicația indicată nu sînt edificatoare) medicamentele specifice sînt Fenitoin și Tegretol (3—4 cpr./zi timp de 10 zile pe lună) în asocieră cu Clordelazin (2—4 drajeuri/zi) și vitamina B₁ fortissim. În cazul cînd infiltrațiile supraorbitare cu xilină n-au dat rezultate încercați ionizări cu aconitină... În ultimă instanță, dacă nevralgiile nu cedază la nici un tratament, e bine să recurgeți la soluția intervenției chirurgicale.

A. B. C. — Fetești: 1) Puteți adresa întrebările direct autorului care lucrează după cite știm — la Centrul de tratare a diabetului, Spitalul dr. Cantacuzino din București. 2) Diazepam este un sedativ indicat în cazul dv. 3) Vă recomandăm produsul Mexaform, un comprimat după fiecare masă.

VOICU CONSTANTIN — București: Discromatopsia este o anomalie a simțului culorilor, caracterizată prin imposibilitatea de a sesiza una din cele trei culori fundamentale: roșu, verde, albastru, ținînd de o afecțiune a sistemului nervos central. De aceea trebuie să consultați și un neurolog.

OLGA DUMITRESCU — București: 1) Într-adevăr, astăzi L — Dopa (dioxifenilalanina) pare a fi medicamentul de selecție în afecțiunea dv. 2) Utilizați Cloroxazonă și Fobenal cite 1 cpr, X3/zi.

POIANA ION — Arad: Din păcate, în gonartroze vechi (cazul dumneavoastră) tratamentul nu este decît paliativ. Împotriva durerilor reumatice articulare: Fenilbutazonă, Saldoren, Algocalmin, Antidoren sau Salidon. Este indicat iodul administrat pe cale bucală (produsul Iozinol) cite 60—100 picături/zi, în cure periodice în anotimpurile calde, fără umezeală. Injecții de Algocalmin asociate cu Vitamina B₁ fortissim în perioada crizelor reumatice. Fizioterapie cu ultrascurte, curenți diadinamici, magnetodiaflux alterînd cu împachetări cu nămol. Balneoterapie cu ape sulfuroase (Herculane, Govora, Călimănești-Pucioasa), ape sărate (Ocna Sibiului, Sovata) sau ape sărate iodurate (Bazna, Vulcană).

(Continuare în pag. 11-a)

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap escu
esculap esculap esculap
culap esculap esculap escu
p esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

gLOBUL
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

AUSTRALIA

Marineland și multe altele

Aproape în fiecare stat din Australia există un **Marineland**. De obicei cuprinde un oceanariu și un delfinariu; la rândul lui, acesta din urmă nu este, însă, un simplu acvariu cu delfini, ci un circ. În statul Queensland, de pildă, delfinariul se numește Marele teatru Ben Crops.

Dar în primul rând trebuie să vorbesc totuși despre canguri. Să scrii despre Australia și să te prefaci că n-ai văzut canguri e cu neputință, ba chiar riscant; riști să pierzi încrederea cititorilor. Căci dacă autorul nu precizează că s-a pomenit față în față cu un cangur nimeni nu-l crede că a fost, într-adevăr, în Australia. Delfinii sînt și în Marea Neagră. Dar cangurii nu pot fi întâlniți decât pe cel de al cincilea continent!

Fără să mă laud, pot și eu să spun dar că am strîns personal laba unui cangur cenușiu într-o pitorească rezervă de lângă Brisbane, am hrănit din palmă cu grăunțe de porumb un uriaș din parcul zoologic melbournez, m-am fotografiat cu un pui de cangur în brațe și am mingiit blana catifelată a acestor animale atât de caracteristice din Australia.

Și, evident, nu puteam pleca din Australia fără să duc cu mine un cangur. Încît mi-am cumpărat o brichetă obișnuită, cu benzină, dar care avea atașat un cangur auriu.

Luciul auriu s-a dus într-o săptămână, dar mai înainte de asta observasem cu amărăciune că pe spatele brichetei scria: **Japan**. Încît după aceea am fost mai atent.

Intr-o dimineață senină de toamnă am părăsit cu o mașină japoneză de mic litraj portul Brisbane, am străbătut orașul și ne-am îndreptat spre sud-est, apoi spre sud, înspre **Marineland**.

Șoseaua care se întindea de-a lungul țărmului era pustie ca o arenă de circ înainte de începerea spectacolului. Am călătorit fără să întâlnim pe nimeni în cale și tot așa s-a întimplat și seara la întoarcere, dar de astă dată numai pe partea noastră stîngă, căci cea dreaptă, dinspre oraș, era blocată de niște reparații pe o distanță de 25 km.

Cum principalul spectacol al Teatrului Ben Crops începea la 12.15, în așteptare am înnotat în oceanul auriu și am făcut plajă pe nisipul auriu. La o gheretă-bufet se vindeau sandvișuri, înghețată, răcoritoare, dulciuri, piepteni, săpun, dopuri pentru urechi, țigări, pipe, ilustrate, brelocuri, gumă de mestecat. Și tot acolo se închiriau măști și labe de gîscă pentru înot, bărci pneumatice, colaci și umbrele. De toate acestea se ocupa un singur om: vinzătorul era și proprietar. Soția lui trebuia să-i servească pe clienții de la cele patru mese așezate sub un umbrar. În afară de asta, ea mai frigea pui într-un cuptor automat, prepara goșoși, sandvișuri. Ne-am încărcat și noi brațele cu mincare și cu cutii de coca-cola.

La 12.15 a început și mult așteptatul spectacol. Într-un bazin-acvariu se putea vedea, prin niște mari luminoase, un tablou feeric. În apa transparentă albastră-cenușie, străpunsă de soare și de razele unor proiectoare puternice, înnotau agale sau își căutau de mîncare viețuitoare oceanice. Tipari agili, bibani uriași, trei

rechini care-și pierduseră apetitul din cauza captivității, calcani cenușii acoperiți cu pete și niște pești imenși cu romburi verticale pe trup. Se învîrteau cu toții resemnați și fără țel în bazin, ca niște deținuți ieșiți la plimbare în curtea închisorii.

Delfinii n-au motive să tinjească după libertate, întrucît îi pot gusta de cîteva ori pe zi deliciile. Artiștii Teatrului Mare al Delfinilor jucau excepțional, iar spectatorii, înghesuți pe treptele foarte joase ale amfiteatrului, îi răsplăteau cu ropote de aplauze. Vanitoșii proprietari ai teatrului și-au botezat delfinii cu nume omeneste: Flipper, Jackie, Kurt, Shmil. Dresorii i-au împărțit în solști și figuranți. La drept vorbind, însă, erau cu toții deopotrivă artiști obișnuiți și stele.

După reprezentație, spectatorii i-au hrănit pe delfini de pe un podium suspendat deasupra unui mic bazin, aflat la o sută de metri de bazinul-arenă. O blondă cu alură sportivă, într-un slip strident colorat, a condus pînă la marginea platformei o fetiță, apoi a apucat-o strîns de mîna, iar în cealaltă i-a vîrît un bețișor cu un pește prins de celălalt capăt. A urmat un fluier. Din apă a fișnit ca o rachetă antiaeriană un delfin, care a apucat ușor dar cu precizie recompensa și s-a mistuit fulgerător în apă. Fericitul copil, foarte emoționat, n-a apucat să vadă bine delfinul, pentru că în momentul culminant a întors capul spre obiectivul aparatelor de filmat. Nici n-am izbutit să consumăm o porție de înghețată că ne-a și fost oferită o fotografie colorată, dezvoltată pe loc și vîrîtă într-o ramă.

Intr-un chiosc din apropiere se vindeau fotografiile cu delfini, vederi și diapozitive despre **Marineland**. Tot acolo puteau fi găsite și alte suvenire: scoici de moluște oceanice, ramuri de corali, scrumiere din carapace de broască țestoasă și din material sintetic japonez, punguțe din piele de cangur și, evident, ursuleți coala din diverse materiale.

După cum ați putut constata, pînă acum n-am suflat o vorbă despre coala. Și nu din întîmplare. Pentru europeni, americani, asiatici, simbolul Australiei este cangurul. Dar în Australia ursulețul-coala e mai popular decît uriașul marsupial.

De altfel nu cred că există animal mai inofensiv și mai puțin mofturos decît coala. Acesta se hrănește cu frunze de eucalipt, dar nu ale oricărui eucalipt, ci numai ale unuia care crește doar în Australia; de aceea ursulețul nu poate fi exportat. Trăiește în grădini zoologice și în rezervații. În libertate, e foarte rar, întrucît a fost aproape exterminat. Toate vitrinele sînt tixite cu coala împăiați sau cu coala jucării. Dar oricît ar părea de ciudat, la fabricarea acestora din urmă cea mai importantă contribuție și-o dau cangurii. Coala împăiați sînt confecționați din piele de cangur...

Pentru ultima oară am înălțat drapelul australian, pe cruceta arborelui-trinchet, la Fremantle. Drapelul, albastru, are imprimate pe el o stea în șapte colțuri — după numărul statelor — și constelația Crucii Sudului. În colțul de sus, de lângă lancea de lemn, se află, reproduș în mic, steagul Marii Britanii.

În cele 35 de zile de ridicare și coborîre zilnică a drapelului australian acesta se uzase. După Fremantle, botmanul a ordonat ca steagul să fie curățat și reparat înainte de a fi vîrît într-unul din cele 120 de compartimente ale unei lungi lăzi fără capac de pe puntea de comandă. Acolo sînt rînduite drapelurile tuturor țărilor lumii. În cursul călătoriei, deasupra navei noastre au fluturat drapelurile Cubei, Mexicului, Japoniei, Australiei, Spaniei, Olandei, Republicii Federale a Germaniei, Republicii Democratice Germane...

Ilia Mikson

Fără cuvinte

CAMERUN

In căutarea bătrînilor aezi

De pe Mont-Fébé se deschide o superbă panoramă asupra celor șapte coline pe care e așezată Yaoundé, capitala Camerunului. Chiar în vîrfurile muntelui s-a cocoțat un restaurant pitoresc. În interior, clădirea e ornamentată în stil african, pereții din principalele săli și din separeurile sînt împodobiți cu sculpturi și picturi cameruneze. Am vizitat restaurantul într-o seară, cu intenția de a vedea expoziția lui Zogo Bidzogo.

Acest tînar timid mi s-a prezentat în dublă calitate: de pictor, ale cărui tablouri erau expuse într-una din săli, și de angajat al restaurantului, garçon cred. Discuția noastră despre artă a fost întreruptă de cîteva ori de oberchelnere, evident nemulțumit de faptul că tînarul vorbea despre cu totul altceva decît despre treburile întreprinderii, mai ales într-un moment cînd afluența de clienți era în toi.

Zogo Bidzogo nu pictează de mult, abia din 1961. Dar talentul lui irupe din fiecare tablou. Cîteva dintre ele și fuseseră vîndute. Am poposit în fața unuia dintre ele: pe fundalul albastru închis și înfinit al Universului se detașa o mîna deasupra căreia plutea

rale ale diverselor regiuni, extrăgînd din ele elementele de unitate.

În micul sat Ebong de lângă Yaoundé, am întîlnit într-o zi un bătrîn cu un mwet, instrument muzical favorit al populației ewondo. E un fel de harfă mică, alcătuită dintr-o tijă de rafie de 1—1,5 metri, uscată și îndoită; la ambele extremități ale tijei sînt fixate patru coarde de trestie, iar pe partea exterioară a harfei se prind 4—5 tîgve de dovleac care au rolul de cutii de rezonanță. Acompaniindu-se cu mwet-ul, bătrînul cînta în fața țărânilor vechi legende — **minkan**, care evocau viața poporului, faptele de vitejie ale eroilor săi.

— Din păcate, acești aezi sînt pe cale de dispariție, mi-a spus cu amărăciune un eminent savant camerunez, și nu au urmași. În plus, sub colonialism multe legende au fost definitiv uitate.

În cursul anotimpului uscat, cele mai multe cursuri de apă din nordul țării dispar. În locul lor se formează riuri de nisip, numite de localnici **majos**. Cînd treci peste poduri poți vedea deseori femei scormonind pămîntul la suportabila temperatură de 40 de grade.

Dansatori camerunezi înainte de spectacol

continentul african aureolat de soare.

— Am vrut să detașez Africa de restul lumii, ca să-l pot cerceta trecutului, cîntecele uitate și prezente, legendele, tradițiile — mi-a spus Bidzogo. Pentru mine Africa de azi și de mine precede din Africa ancestrală... Colonialiștii au căutat să înmormînteze valorile culturale tradiționale, — folclorul, muzica și dansurile — să-l facă pe africani să se îndoiască de importanța propriului lor trecut, să „europenizeze“ artificial modul de a gîndi al camerunezilor.

Problema creării unei culturi naționale unice este într-adevăr foarte complexă, mai cu seamă într-o țară cum e Camerunul, adevărat mozaic de grupări etnice și limbi. Opinia aproape unanimă este că, spre a crea o cultură națională originală, trebuie mai întîi asimilate particularitățile cultu-

Uneori, eforturile le sînt răsplătite; la

doi-trei metri adîncime descoperă apă. Cam așa scormonesc specialiștii și nisipul timpului, spre a degaja monumentele culturale și a reconstitui istoria unor civilizații originale de mult apuse. Cu magnetofonul în mînă, colaboratorii centrului cultural și lingvistic al Radiodifuziunii cameruneze sau simpli entuziaști cutreieră pe jos satele cele mai depărtate; acolo găsesc bătrîni aezi a căror memorie păstrează încă amintirea vremilor străvechi: cîntece populare, balade, legende.

Literatura cameruneză este în plin avînt, iar numele unor scriitori de seamă sînt bine cunoscute și peste hotare. Am avut prilejul să cunosc cîteva dintre ei.

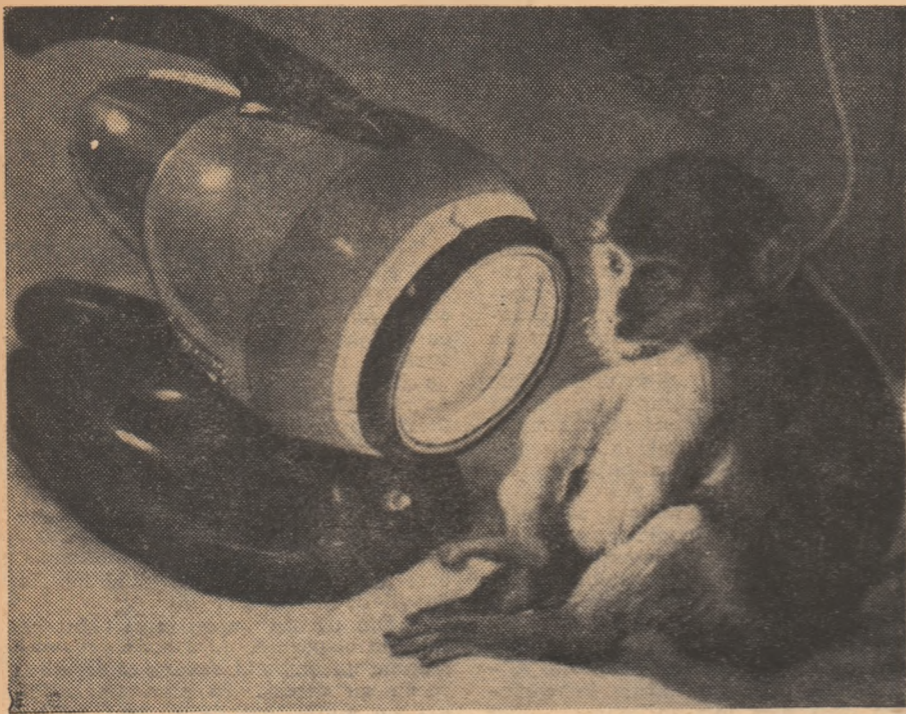
...Interlocutorul meu a făcut o grimasă cînd i-am rostit, în glumă, toate numele: François Borgia-Maria Evembé.

— Toată viața trebuie să sufăr din cauza imaginației prea aprinse a părinților mei, care mi-au dat atîtea nume celebre, mi-a spus el nemulțumit. François mai merge. Dar numele perfidului Borgia nu-mi place de fel. Prefer de aceea să mi se spună pe numele de familie — **Evembé** — cum se obișnuiește la noi în Africa.

E un caz rar ca cineva să debuteze cu Marele premiu al Africii Negre. François Evembé, tînar scriitor de 29 ani, l-a dobîndit în noiembrie 1967 pentru romanul: „În trecere pe pămînt“.

Consacrarea e un stimulent, dar Evembé e modest și nu crede că a și urcat culmile Parnasului african.

— Un prim roman rămîne întotdeauna primul, mi-a spus el. Esențial este ca el să fie urmat de altele mai bune, mai utile și mai necesare compatrioților mei...

In lipsa soarelui tropical sint bune și razele ultraviolete

Foto: I. Murasik

IN AL CINCILEA OCEAN

Cind păsările se infurie

Ziarele din Turcia au semnalat mai demult o grandioasă bătălie aeriană între un mare stol de berze și vulturi. La bătălie au luat parte mii de păsări. Vulturii, aliniați în șiruri drepte, se năpusteau asupra berzelor, iar acestea, ca niște kammikadze japonezi, cădeau în picaj asupra dușmanilor, străpungându-i cu ciocurile lor lungi și ascuțite. Berzele atacau fulgerător și nu-și greșeau ținta. Ciocnirea s-a soldat cu pierderi grele de ambele părți.

Dar păsările atacă nu numai zburătoare insuflete. Ce se întâmplă când ținta lor sînt aparatele de zbor?

Un elicopter MI-4 zbura deasupra stîncii „Burguthan” („Cuibul vulturilor”) din masivul Tian-Șan. Deodată, undeva în față, pe fundalul senin al cerului s-a ivit un nor negru. Pilotul a sesizat primejdia în clipa cînd „norul” s-a dovedit un stol de vulturi imenși, care nu încercau nicidecum să-și camufleze intențiile: cu aripile întinse, grupați în formație de luptă ca niște avioane de vînătoare, vulturii zburau întins spre elicopter. Nu-i speria nici dimensiunile aparatului, nici zgomotul elicei. Apoi, ca la o comandă, una din imensele păsări s-a aruncat în picaj asupra elicopterului. „Dacă ar fi dat peste elice, n-aș mai fi putut povesti această întîmplare” — își amintește pilotul G. Șeverdev. Instinctiv, însă, pilotul a întors elicopterul „într-o rină” și vulturul, alunecînd pe sub elice, a dispărut în prăpastie.

Se întîmplă însă și altfel. Un avion AN-24, al companiei aeriene din Guineea, se îndrepta, cu 40 de pasageri la bord, spre orașul Kankan. La numai cîțiva kilometri de aeroport avionul a fost atacat frontal de un vultur grifon. Pasărea a spart geamul de la cabina piloților și a căzut grămadă peste aparatele de bord, scoțîndu-le din funcție și rănindu-i pe membrii echipajului. După cum s-a constatat ulterior, grifonul a atacat aparatul pentru că acesta îndrăznise să traverseze „domeniul particular de vînătoare” al acestei păsări.

Aviatorii cu experiență știu că aparatele de zbor pot stîrni suspiciunea și furia unor păsări de cele mai diverse dimensiuni: șoimi, rațe sălbatice, găște și chiar grauri. O gîscă de 7-8 kg, de pildă, poate reteza stabilizatorul avionului. Așa se face că pagubele pricinuite de păsări nu sînt de fel neglijabile. În ultimii trei ani acest soi de avarii au costat Canada 10 milioane de dolari, anul trecut în R.F. a Germaniei au fost înregistrate 80 de ciocniri între avioane și păsări, iar în S.U.A. în șapte ani belicoasele inaripate au scos din funcție 110 motoare de avion.

„Pericolul înaripat” continuă să fie o problemă greu de rezolvat în cazul zborurilor la anumite înălțimi. Pe aeroporturi, însă, pentru a proteja decolarea și aterizarea se folosesc, după

cum se știe, felurite zgomote care sperie sutele de păsări, în special propriile lor strigăte de alarmă, înregistrate pe bandă de magnetofon. Pe aeroporturile din U.R.S.S., de exemplu, megafoanele transmit de cele mai multe ori strigătul unei cotofane prinse de pisică sau strigătele de spaimă ale graurilor. În Anglia, în schimb, pe un aeroport invadat de pescăruși, s-a observat că păsările se tem de moarte de... cîntecele lui Elvis Presley. Drept care glasul popularului cîntăreț răsună pe aeroport zi și noapte.

EXPERIENȚE

Încă o aplicație a hipnozei?

De la un timp specialiștii se interesează îndeaproape de efectele hipnozelor asupra performanțelor sportive. Nu cumva, se întreabă ei, hipnoza e o variantă a doppingului? Întrebarea le-a fost sugerată de cîteva experiențe făcute pe alergători și aruncători cu discul în stare de hipnoză.

Aceste experiențe au arătat că, sub efectul sugestiei hipnotice, sportivii obțin rezultate mai bune. Astfel, pe distanța de 400 de metri alergătorii și-au ameliorat rezultatul cu două secunde. Iar un aruncător și-a îmbunătățit performanța cu un metru.

Psihologii care au condus experiențele au declarat că în cursul desfășurării competițiilor, sportivii în prealabil hipnotizați pierdeau orice contact cu lumea exterioară și erau incapabili de autocontrol. Cu alte cuvinte, se comportau ca sub influența dopajului. E adevărat, însă, că alți specialiști susțin un punct de vedere diametral opus,

— Nene, ții crosa de-a-ndoaselea

Desen de I. Cerepanov

invocînd în primul rînd argumentul că hipnoza n-are efectele nocive caracteristice substanțelor stimulative ale sistemului nervos. Încît deocamdată nu se știe cine are dreptate. După cum nu se știe cum vor arăta rezultatele altor probe sportive ale atleților „stimulați” de hipnotizatori.

CELEBRITĂȚI ÎN HALAT ȘI PAPUCI

Necunoscutul

Inventatorul american Elihu Thomson, unul din întemeietorii firmei „General Electric”, a adunat o colecție puțin obișnuită. Observînd că atît concetățenii, cît și străinii dau dovadă de multă fantezie în transcrierea numelui său, inventatorul a păstrat toate plicurile pe care numele îl era denaturat în fel și chip: Ulihu Thomas, Aliush Thomson, Iliu Thomson, Vitoo Thomson, esquire, profesor Ader Thomson etc. „Piesa forte” a colecției o constituie însă un plic pe care atît prenumele cît și numele de familie erau scrise corect. Cu toate acestea salariații diferitelor secții ale firmei create de Thomson n-au recunoscut numele patronului lor și au împodobit plicul cu fel de fel de adnotări: „Nu figurează pe state”, „Nu lucrează în secția turbine”, „Necunoscut la serviciul de desfacere” ș.a.m.d.

O modestie copleșitoare

Walter Nernst, descoperitorul celui de al treilea principiu al termodinamicii, era perfect conștient de importanța serviciilor făcute de el tehnicii. Încît, expunîndu-și teoriile în fața studenților, Nernst și-a început o prelegere astfel: „Primul principiu al termodinamicii se sprijină pe umerii multor savanți, al doilea, pe umerii citorva, al treilea principiu pe umerii unuia singur: ai mei”.

Șeful socoate...

Lucrînd în laboratorul celebrului fizician și chimist Bunsen, botanistul K. Timireazev nu putea înțelege de ce calculele lui, prilejuite de analiza gazului de iluminat, stîrneau nemulțumirea patronului său. Desperat, Timireazev i-a cerut sfatul asistentului de laborator. „Nu fiți îngrijorat, i-a răspuns acesta. Așa se întîmplă întotdeauna. Șeful socoate că în gazul de iluminat nu există acetilenă. În realitate, însă, ea există. Încît dacă țineți seama de realitate, calculele dv. sînt corecte”.

Ce era să facă?

Savantul francez De Ville obișnuia să demonstreze studenților o reacție descoperită de el: descompunerea bihidridului de carbon la temperaturi ridicate. Mai tîrziu savantul a incredințat demonstrațiile lui Marcelin Berthelot, pe atunci asistent. Tînarul Berthelot s-a achitat strălucit de misiune, întrecîndu-și chiar dascălul. Mai tîrziu însă avea să mărturisească: „Experiența era dificilă și dacă nu mi-ar fi reușit, patronul s-ar fi făcut foc și pară. Așa încît adăugam o substanță care asigura succesul. Ce era să fac? În fața studenților experiențele trebuie să reușească...”

(După „Tehnika-molodioji”)

„a varia va
ia varia varia va
a varia varia varia va
varia varia varia varia va
ria varia varia varia var
a varia varia varia varia va
aria varia varia varia varia va
ia varia varia varia varia va
varia varia varia varia varia

DE LA PONEI LA MONORAI

Pentru viitoarea Olimpiadă

Primii spectatori ai celei de a XX-a ediții a Jocurilor olimpice din 1972 au și pornit la drum. E vorba de englezul Gordon Newsmith și de australianul David Evans, amîndoi cu soțiile.

Startul lor timpuriu nu se explică însă nicidecum prin faptul că locuiesc în orașul Maseru (statul african Lesoto). Altul e motivul și anume: ei intenționează să ajungă în orașul olimpic după ce vor fi străbătut 18 țări, călare pe ponei. Cei patru călători și-au făcut o rezervă de 12 ponei, pe care-i vor călări cu schimbul. După cum vom vedea, itinerarul lor, care are o lungime totală de 24.000 de kilometri, n-a fost alcătuit după principiul „drumul cel mai scurt între două puncte este linia dreaptă”. Dimpotrivă. Soții Newsmith și Evans au de gînd să urce pe Kilimandjaro, apoi să poposească în Egipt, Liban, Siria, Irak, Uniunea Sovietică, Polonia, Cehoslovacia. În vederea acestei călătorii ei au făcut un intens antrenament prealabil, străbătînd zilnic călare cîte 50 de kilometri.

Între timp, pentru jocurile olimpice de iarnă, care se vor desfășura în același an în Japonia, firma Kawasaki din Tokio pregătește un vehicul rapid și comod pentru cei ce vor călători din Sapporo în împrejurimi. El n-are deocamdată nume, căci este un fel de hibrid care a împrumutat cîte ceva de la alte mijloace de transport. E o combinație între o cabină de monorai, o garnitură de metrou și un autobuz. Mai exact: de-a lungul axului longitudinal al vehiculului se întinde o șină, pe care se deplasează roți asemănătoare cu cele folosite la monorai. Dar vehiculul are și un alt fel de roți, ca acelea de autobuz. Cu aceste roți vehiculul se deplasează pe pistele de beton. În felul acesta, noul mijloc de transport va asigura pasagerilor călătorii „combinată”, oferindu-le în același timp și un plus de confort.

A. Dvinova

CALEIDOSCOP

Unice în felul lor

■ Cel mai vechi imn național este imnul Japoniei. Textul, alcătuit din numai patru versuri, datează din secolul IX. În schimb imnul Greciei, cu 158 de versuri, este cel mai lung imn din cîte se cunosc.

■ Anul 1935 a fost cel mai bogat în eclipse. Recordul lui se cifrează la cinci eclipse solare și două lunare. Pe locul al doilea din acest punct de vedere se va situa anul 1982, cînd vor fi înregistrate patru eclipse solare și două lunare.

■ Cele mai multe telegrame sînt expediate în U.R.S.S. Un an record a fost 1964, cînd numărul telegramelor a atins cifra de 257.000.000.

PIONIER '70

Flaro

Un model nou!
Stiloul recomandat în mod
special elevilor.
Capacitatea rezervorului: 1 cm³
Peniță aurită cu vârful de iridiu.
Fabricat de
„Flamura Roșie”
strada Rîului Nr. 28
Sibiu

I.I.S. „11 Iunie” GALATI

Str. M. V. Gă. Nicănu nr. 16

Produce și livrează fără repartiție următoarele produse: găl. zincate, paturi pentru copii, paturi tip spital, internat etc., timplărie metalică (uși, ferestre), cazmale, lopeți, greble.

CASA PRIETENIEI ROMÂNNO-SOVIETICE BUCUREȘTI

DIN PROGRAMUL
MANIFESTĂRILOR
pe perioada 26--30 decembrie 1970

Sâmbătă 26 decembrie, ora 19.00: Ciclul Economia românească în confruntare cu timpul. Simpozion: „Raportul venit național — produs social”. Vor vorbi: prof. univ. dr. Dan Grindea, dr. Mihai Capătă — directorul Direcției statisticii venitului național și statisticii financiare din Direcția Centrală de Statistică. Urmează filmul documentar „Elemente de ergonomie” și un film artistic.

Duminică 27 decembrie, ora 10.30: Dezbateri pentru tineret: „Pasiunea de a fi folositor”. Va vorbi: conf. univ. dr. Ion Stanciu. Urmează filmul documentar „De ce?” și un film artistic.

Ora 19.00: Seară folclorică: „Motive populare românești de circulație universală”. Va vorbi: prof. dr. docent I. C. Chițimia, membru corespondent al Academiei de Științe sociale și politice. Urmează filmele documentare: „Scoarțe populare” și „Călușarii” și un film artistic.

Marti 29 decembrie, ora 19.00: Un glorios jubileu — P.C.R. '50: „Înfăptuirea revoluției democrat-populare din România” (1944—1947). Va vorbi: conf. univ. Mihai Fătu — doctor în istorie. Urmează filmul documentar „Anotimpuri și culori” și un film artistic.

Miercuri 30 decembrie, ora 19.00: Festival literar-muzical: „Republica în vers și cînt.” Cuvînt introductiv: Nicolae Tăutu — scriitor. Își dau concursul actorii: Cella Dima, Ileana Predescu, Fory Etterle, Nicolae Brancomir, Septimiu Sever — artiști emeriți. Urmează un concert susținut de Ansamblul artistic „Doina” al Armatei.

Manifestările au loc în sala Casei prieteniei româno-sovietice, din str. Bătușei, nr. 14.

Poșta medicului

(Urmare din pag. 8-a)

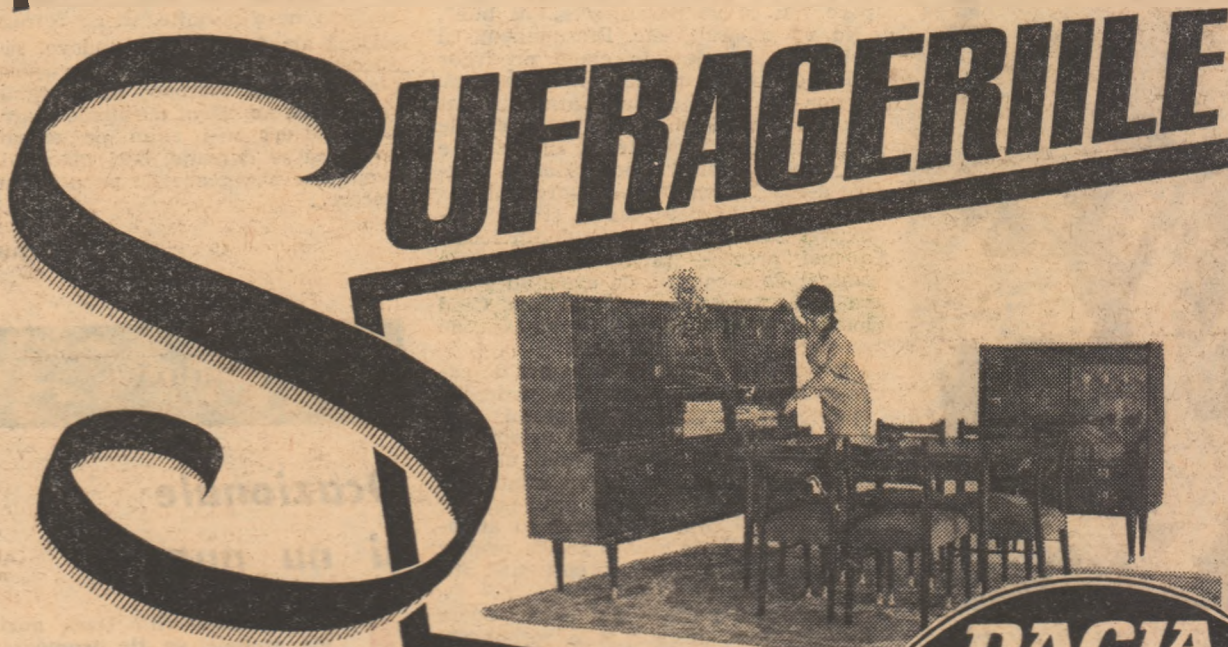
VALENTIN I. — Brașov: Este un pesimism total nejustificat. Tratamentul e bun, iar boala e definitiv vindecabilă în zilele noastre. De altfel asupra chimioterapiei tuberculozei vom publica în curînd un articol.

TOANA ELISABETA — Băilești, jud. Dolj: Diparcol este un produs al firmei Specia (Franța), Latibol un produs Bayer (R.F.G.) iar Tremaril un produs Wander (R.F.G.). Medicamentele se pot procura numai pe bază de rețetă eliberată de policlinica de care aparțineți.

I. ANGHELESCU — București: Denumirea se referă probabil la consecințele unei tromboze a arterelor cerebrale. După simptome, noi credem mai degrabă în existența unui sindrom vestibular, care se poate ameliora sau chiar ceda la tratamentul medical urmat; în unele cazuri extreme poate fi necesară însă distrugeră chirurgicală a nervului vestibular.

pentru confortul apartamentului modern

SUFRAGERIILE

DACIA

magnolia

produse de intreprinde- rile ministerului industriei lemnului

BILEA II

De cînd ne facem daruri ?

Greu de stabilit cînd au început oamenii să-și facă daruri de Anul nou. Oricum, tradiția este foarte veche. În piramidele egiptene au fost găsite vase de circa trei mii de ani pe care arheologii au descifrat inscripția: „Să înceapă un an bun!” Nu-i exclus să avem de-a face cu primele daruri și felicitări de Anul nou.

Cadourile sînt aduse, cum bine știm, de Moș Gerilă. Dar moșul, bunul și vechiul nostru prieten, n-are chiar așa de mulți ani cum poate credem. S-a născut abia în prima jumătate a secolului XIX și n-a avut de la început chipul blajin atît de familiar astăzi. Strămoșul lui era rău și respingător. Acum o sută de ani în Germania oaspetele Pomului de Crăciun era crînce-nul soldat Ruprecht, căruia îi plăcea să-i bage pe copii în sac. În multe țări îndrăgitul moșneag vine și acum cu sacul, dar cu alte scopuri: sacul e dol-dora de daruri.

An după an Moș Gerilă a devenit tot mai bun și mai simpatic. Și-a schimbat atît caracterul cît și înfățișarea. Azi poartă aproape peste tot o șubă lungă și căciulă sau capîșon bordat cu blana. Barbă mare, vorbește cu voce de bas și e prieten cu copiii.

Legenda spune că trăiește în nordul Finlandei în munti. De aceea de cum

Moș Gerilă '70 coboară din avion

Încep sărbătorile de iarnă, în Finlanda vin scrisori de la copii din multe țări. Ei scriu ce au făcut peste an, ce daruri ar vrea să primească. Această originală corespondență de Crăciun este atît de bogată încît trebuie deschise oficii poștale speciale.

Dacă Moș Gerilă n-are dar nici două secole, în schimb Pomul de Crăciun e mult mai vechi. Tradiția lui s-a născut în evul mediu în Germania, de unde a trecut în Scandinavia, Franța și Rusia. Cu timpul s-a generalizat, încît azi nici nu ne imaginăm cum s-ar putea fără „O, brad frumos”.

M. Elenina

ETICHETA MODERNĂ

Sărbătorile și citeva situații banale

Programul sărbătorilor de iarnă este la ordinea zilei. Fiecare se gîndește cum să petreacă mai plăcut. Rîndurile de față nu-și propun însă să facă sugestii în această ordine de idei întrucît distracțiile sînt o chestiune individuală. Dar, pornind de la citeva situații cît se poate de obișnuite, să vedem împreună cum să ne comportăm fără greș în aceste situații obișnuite.

Să începem cu teatrul, fiindcă, probabil, foarte puțini alcătuiesc progra-

— Vinee !

mul festiv fără să prevadă măcar un spectacol. Să amintim încă o dată, deși se știe, că la teatru nu se întîrzie. Dacă totuși ajungem la al treilea gong, cînd spectatori și-au ocupat locurile și vrem să ni-l ocupăm și noi pe al nostru, mai ales dacă este la mijlocul rîndului trebuie să respectăm citeva reguli de politețe. Îndreptindu-ne spre scaunul nostru vom merge cu fața spre cei pe care îi deranjăm, iar trecerea întîrziată ne-o vom presăra cu expresii ca: „Îmi pare rău că vă deranjez”, „Fiți bun”, „Nu vă supărați” etc. Presupunem că cei care stau jos, în ciuda privirilor pline de reproș pe care ni le aruncă, se vor ridica o clipă dacă întîrziată sînt oameni bătrîni sau dacă, indiferent de vîrstă, nu pot altfel trece. În caz că e un cuplu, domnul merge înainte pentru a-l „croi drum” însoțitoarei sale.

De obicei bărbatul stă în stînga partenerului sale. Dar dacă unul din locuri e mai prost — prea mărginaș sau mascat de o coloană de exemplu — i-l va ceda, firește, pe cel mai bun. Cînd locurile nu sînt alături, i-l va lăsa, de asemenea, pe cel mai bun.

Domnii care cred că e un act de cavalerism să se năpustească la garderobă înainte de sfîrșitul spectacolului, spre a nu le lăsa pe doamne să aștepte, se înșală. Mai bine aștepți (mai ales că nu-i vorba decît de citeva minute în plus) decît să fii obiectul unui gest de „cavalierism” care distonează cu atmosfera generală de civilizație, de respect față de actul artistic, deranjîndu-i atît pe spectatori cît și pe actori.

Într-una din aceste zile de sărbătoare ne vom duce, desigur, și la restaurant, mai ales cei tineri. Dacă sînt cu o domnișoară, o vor ajuta să-și scoată haina la garderobă, o vor conduce la masă și-i vor oferi locul cel mai bun — cu fața spre sală. La fel se procedează cu invitații, chiar dacă sînt bărbați.

Nu toți vin la restaurant perechi, dar de dansat vor să danseze... Singuraticii pot invita o necunoscută, însă numai cerînd voie partenerului ei. Dacă sînt refuzați politicos, să nu se mire și mai ales să nu riposteze violent. Dreptul de a refuza este în acest caz incontestabil...

Apropo de dans. În aceste zile toți tinerii plănuiesc cum să danseze cît mai mult: la ceaiuri intime, la baluri publice, la seratele de la Casele de cultură, acasă în noaptea de revelion. Într-o adunare eterogenă e greu să se cunoască toți. De aceea băieții pot invita o fată fără să-i fi fost prezentați în prealabil, însă, bineînțeles, cerîndu-i voie — numai ei, dacă e singură, și partenerului ei, dacă e însoțită. Nicl în aceste cazuri refuzul nu trebuie să fie cu supărare...

Să ne închipuim o clipă că stăm de vorbă cu o fată și că între timp începe să cînte muzica. Am vrea să dansăm, dar... cu alta. Oricît de mare ne-ar fi dorința, să nu-i dăm curs: am comite o gravă impolitețe. Numai după ce conlocutoarea noastră e invitată o putem pofti și noi pe partenera dorită. Altfel, continuăm discuția sau dansăm cu ea.

Tînărul care a venit cu o fată la bal sau la revelion trebuie să se ocupe toată seara de ea. Ceea ce nu înseamnă că nu poate dansa și cu altele, dar fără să-și neglijeze partenera. Primul dans va fi întotdeauna al ei, după cum primul dans va fi întotdeauna și oriunde al soției, dacă perechea e căsătorită.

În fine, să ne oprim puțin asupra ca pitolului vizită. Poate mai mult ca ori-cînd, în aceste zile să nu mergem în vizită neanunțați. Gazdele pot să aibă

alte planuri sau, pur și simplu, vor să se odihnească.

Dar dacă totuși, pe neașteptate, sunăm la ușă, să ne interesăm la gazde dacă nu le-am stricat planurile. Să nu luăm prea în serios protestele: „Val, de loc! Ne face multă plăcere”. Ne putem lămuri dintr-un gest, dintr-o privire, din ton care-i de fapt situația. Iar dacă înțelegem că entuziasmul nu-i chiar așa de sincer cum vrea să pară, să nu ne uite Dumnezeu pe scaun, ci îndată ce eticheta ne-o permite, să ne retragem.

Dacă am fost invitați undeva, să ne ducem la ora anunțată. Gazdele așteaptă, s-au pregătit. Apropo de pregătire: chiar dacă am făcut curățenie mare de sărbători, să nu-i silim pe musafirii noștri să se descalțe. Nicl măcar dacă avem cite o pereche de papuci pentru fiecare...

V. Pajin

MODĂ

Ocazionale și nu numai

■ Purtați bijuterii? Dacă purtați, ele trebuie să fie frumoase și potrivite cu împrejurarea. Iar dacă sînt frumoase și potrivite ce mai contează dacă sînt sau nu veritabile?

Ce contează că e sau nu de aur !

■ Parfumul poate să dea femeii un farmec deosebit. El trebuie de aceea astfel ales încît să nu mai poată fi uitat. Parfumul poate să spună: „Eu am plecat, dar mai sînt încă aici”.

■ Puține femei își pot permite cite o rochie nouă pentru fiecare ocazie. Să nu uităm de aceea că numai rochia neagră poate fi purtată mereu, înnoind-o de fiecare dată.

■ Esențialul e femeia, nu rochia. Femeia este izvorul nesecat al noului, al fanteziei.

■ Gusturile se mai pot discuta, dar lipsa de gust este indiscutabilă.

(Din „Jurnal Moș”)

Dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dial
g dialog dialog dialog d
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv; mai ales dacă ea este de interes general.

Lumea în cifre

I Care este evoluția populației globului sub raport numeric?

Demetru Dogaru
Jud. Constanța, com. Oțina

R

În primele 18 secole ale erei noastre populația din lume s-a dublat. Între 1850—1950 s-a mai dublat o dată. Acum dublarea populației se produce în 40 de ani, iar înainte de anul 2000 se se va dubla în 20 de ani. În anul 1650 populația globului număra 470 milioane suflete; în anul 1960 — 2 990 milioane. În acest ritm se prevede ca în 1980, populația globului să atingă 4 300 milioane locuitori, iar în anul 2000, 6 miliarde.

I

— Care este cantitatea aproximativă de apă pe care o consumă populația din marile orașe ale lumii?

Jeremia Done
Jud. Ilfov, com. Armășești

R

— Consumul de apă în marile orașe este într-o neconținută creștere și ridică probleme dificile. Recordul îl deține S.U.A.: orașul Chicago, depășește 1000 de litri pe cap de locuitor pe zi, fiind urmat de Los Angeles și New-Orleans cu cite 700 l. Urmează Geneva, cu 600 l, Roma și Buenos Aires cu cite 500 l. Mai trebuie menționate Leningrad și Rio de Janeiro cu 450 l, Sidney cu 400 l. etc.

I

— Care este cel mai mic stat independent de pe glob?

Neagoe Vasiliță
Șos. Oltenei 188, ap. 21, București

R

— Cel mai mic stat independent de pe glob este Cetatea Vaticanului, situată în centrul Romei, pe malul drept al Tiburului. Înființat în anul 1929 prin tratatul de la Latran, Vaticanul ocupă o suprafață de 0,44 km² și are o populație de 1000 locuitori, alcătuită din preoți și funcționari.

I

— În ce țări se bea cea mai mare cantitate de vin pe cap de locuitor?

Paul Popescu
Str. Crăciun nr. 27, București

R

— Cei mai mari consumatori de vin sînt francezii. Ei beau anual 125 de litri de persoană. Urmează în ordine portughezii (în medie 114 litri). Ultimii de pe listă sînt belgienii (24 litri).

